16 ՄԱՐՏ 1999 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 46 (1791)

Ազգ

Azg
armenian daily

Իրանը պատրաստ է միջնորդության Ղարաբաղի հարցում

ԹԵՀՐԱՆ, 15 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Իրանը պատրաստ է միջնորդ դառնալ Լեռնային Ղարաբաղին առնչված ճգնաժամի արդարացի կարգավորման որոնումներում, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի փոխհարաբերություններում լարվածությունը վերացնելու խնդրում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այդ մասին Իրանի նախագահ Մոհամադ Խաթամին հայտարարել է Ադրբեջանի արտգործնախարար Թոֆիկ Զուլֆուգարովի հետ այսօր Թեհրանում հանդիպելիս:

«Տարածաշրջանի ճգնաժամային կացությունները այնտեղ կողմնակի ուժերի ներկայության արդարացում են հանդիսանում: Այդ պայմաններում Իրանը պատրաստ է համագործակցել իր բոլոր հարեւանների հետ՝ անըմբռնողությունը վերացնելու, տարածաշրջանային անվտանգությունն ու կայունությունն ապահովելու նպատակով», նշել է Իրանի նախագահը: Թոֆիկ Զուլֆուգարովը չորսօրյա պաշտոնական այցով Իրան է ժամանել ուրբաթ օրը: Կիրակի օրը նա բանակցություններ է վարել Իրանի ԱԳ նախարար Քամալ Խարազու հետ: Այսօր «Իրան նյուս» լրագրում հրապարակված հարցազրույցի ընթացքում Զուլֆուգարովը հաղորդել է, որ Իրանի նախագահը մտադիր է Բաքու այցելել տարվա առաջին կեսին: Երկրորդ կեսին նախատեսված է Ալիեւի պատասխան այցը Թեհրան:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՌԱԿ-ը վերամիավորվեց եւ...

Մարտի 14-ին Թեքեյան կենտրոնում տեղի ունեցավ Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական 9-րդ (արտահերթ) պատգամավորական ժողովի երկրորդ փուլը, որին մասնակցում էին ՀՌԱԿ բոլոր ակումբների ներկայացուցիչները:

ՀՌԱԿ պատգամավորական ժողովը քննության առավ կուսակցության Կանոնադրության մեջ մասնակի փոփոխություն կատարելու եւ ՀՌԱԿ մասնակցության մասին Ազգային ժողովի ընտրություններում օրակարգային հարցերը:

Պատգամավորական ժողովը վերախմբագրեց Կանոնադրության թիվ 60 հոդվածը, ինչպես նաեւ որոշում կայացրեց հանձնարարել ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությանը մշակել կուսակցության նախընտրական պլատֆորմը, իրականացնել Ազգային ժողովի ընտրություններին առնչվող բոլոր կազմակերպական եւ քարոզչական աշխատանքների կազմակերպումը:

Պատգամավորական ժողովը համալրեց ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության եւ Դիվանի կազմը: Այսուհետեւ կուսակցության Հանրապետական վարչությունը կազմված է 23 անդամներից: Նրա աշխատանքները ղեկավարելու են ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետներ Հարություն Կարապետյանը եւ Ռուբեն Միրզախանյանը:

ՀՌԱԿ ՄԱՄԼՈ ԴԻՎԱՆ

... պատրաստվում է ընտրություններին

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ինչպես Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության բոլոր ակումբների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ կուսակցության երկու հատվածների միջեւ ձեռք է բերվել հաշտություն, եւ որոշվել է անցյալում թողնել տարաձայնությունները: Այս մասին հայտարարեց ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության փոխատենապետ Հարություն Առաքելյանը՝ մեկնաբանելով մարտի 14-ին ՀՌԱԿ երկու հատվածների միասին պատգամավորական ժողով անցկացնելու եւ, ըստ էության, վերամիավորման փաստը:

Նա նաեւ պարզաբանեց, որ հիշյալ պատգամավորական ժողովում միաձայն ընդունված փոփոխությունը կանոնադրության 60-րդ հոդվածում ենթադրում է այն դրույթում, ըստ որի կուսակցության Հանրապետական վարչությունը ղեկավարում է ատենապետը, փակագծերում ավելացնել «ատենապետներ» բառը: Նույնպես միաձայն համաձայնություն է կայացել Հանրապետական վարչության կազմը 15 հոգուց հասցնել 23-ի:

«Տարաձայնությունների պարզաբանումների փոխարեն որոշվել է ջանքերն ուղղել ընտրություններին լավագույնս նախապատրաստվելուն», ընդգծեց Հարություն Առաքելյանը:

ԱՐՏԱՀԵՐԹ

«Երկրապահը» ԱԺ-ում կառավարության պատանդն է

Ժողովրդական ընդվզման առաջին «ծիծեռնակը» ԱԺ դարպասների առջեւ

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Դուք ստացել եք եւ ժամանակն է հեռանաք, նոր խորհրդարանից կպահանջենք նամուս, ղեյրաթ»: Երեկ ԱԺ Բաղրամյան եւ Դեմիրճյան մուտքերի դարպասների առջեւ վանկարկում էին 1000-2000 ալեխառն կանայք եւ ծերունիներ, որոնց օրենսդիր մարմնի դուռն էր բերել «Հայրենիք» պատգամավորական խմբի մարտունակ կոչը մարտի 15-ին, 14:00 ցույցի: Օրակարգը գերհրատապ էր՝ էլեկտրաէներգիայի գների սառեցում՝ ուժի մեջ թողնելով 1998 թ. նոյեմբերի 1-ի դրությամբ գործող էլեկտրաէներգիայի եռաստիճան սակագինը: Ոչ այնքան մեծաթիվ, սակայն դառնացած եւ պահանջատեր հայ հասարակության այս հատվածը, որ երեկ իր դժգոհության խոսքն էր ուղղել խորհրդարանին, ըստ ամենայնի, մայիսի 30-ի ընտրությունների ամենագործուն մասնակիցներն են, նրանց սոցիալական ծայրահեղ անապահով վիճակը մղել էր վճռական քայլերի: Մինչ երեկոյան 22:00-ն բողոքավորների 2000-անոց բանակը նվազեց մինչեւ երկու տասնյակ, փոխարենը կեսօրից արդեն եռապատկվեց ոստիկանության կապտազգեստ թիկնազորը, որ փակել էր ԱԺ ելումուտը՝ առժամանակ արգելափակելով 95 թ. հունիսի ժողովրդի ընտրյալներին 99 թ.-ի մայիսի 30-ի ընտրողներից: Ժողովուրդն իր հերոսներին չի ճանաչում, ուստի ստացված լինելու մեղադրանքը կենսաթոշակառուներն ուղղում էին ամենից առաջ «Հայրենիքի» եւ

«Հանրապետության» այն պատգամավորներին, որոնք փորձում էին բանակցել իրենց հետ: «Երկրապահն» անհաղորդ էր, իսկ ԱԺ խոսնակ Խոսրով Հարությունյանը՝ արտերկրում: «Հանրապետական» Յուրի Բախշյանն ու Ալբերտ Բազեյանը փորձ չարեցին հանդիպելու ընդվզած ընտրողներին, բայց կարճատեւ երկընտրանքից հետո քվեարկության դրեցին 18:00 արտահերթ նիստի գումարումը: «Երկրապահը» կողմ քվեարկեց, բայց միաժամանակ Ալբերտ Բազեյանի ձեւակերպմամբ հարց բարձրացրեց. «Ո՞րն է քաղաքական այն ուժը, որը 2-3 ամսվա համար կառավարություն կձեւավորի»:

Տես ► էջ 2

Վախճանվեց երգահան Համբարձում Պերպերյանը

Թեքեյան մշակութային միության կենտրոնական վարչությունից (Բոստոն) տեղեկացնում են, որ վախճանվել է վաստակավոր երգահան, խմբավար եւ հասարակական գործիչ Համբարձում Պերպերյանը, 94 տարեկան հասակում, կարճատեւ հիվանդությունից հետո, Ուոթըրթաունում: Բազմաթիվ երգերի, օրատորիաների եւ դասական այլ գործերի հեղինակի թաղումը տեղի է ունենալու մարտի 20-ին, Ուոթըրթաունի Ս. Հակոբ եկեղեցում: Առաջիկայում կանդրադառնանք առավել մանրամասն:

Ստրասբուրգում Անդրկովկասի խորհրդարանների ղեկավարների հանդիպում

ՍՏՐԱՍԲՈՒՐԳ, 15 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մարտի 15-ին Ստրասբուրգում կբացվի Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի խորհրդարանների նախագահների հանդիպումը: Այս նախաձեռնությունը, որով հանդես է եկել ՀՀ ԱԺ նախագահ Խ. Հարությունյանը, արժանացել է Եվրախորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահ լորդ Ռասել Ջոնսթոնի պաշտպանությանը: Ստրասբուրգի հանդիպմանը քննարկվելու են տարածաշրջանային ինտեգրացման եւ անվտանգության հարցերը:

Ալբանացիները կստորագրե՞ն համաձայնագիրը

ՓԱՐԻԶ, 15 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր Փարիզի Միջազգային խորհրդաժողովների կենտրոնում սկսված բանակցություններում Կոսովոյի ալբանացիների պատվիրակությունը պատրաստ է ստորագրել Կոսովոյի վերաբերյալ հաշտության համաձայնագիրը: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այդ մասին հաղորդել է Ֆրանսիայի արտաքին գործերի նախարարությունը: Ֆրանսիայի արտգործնախարարության հաղորդագրության մեջ նշվում է, որ Կոսովոյի խնդրով խորհրդաժողովի համանախագահները՝ Ֆրանսիայի եւ Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարներ Յուբեր Վեդրինը եւ Ռոբին Քուկը, ստացել են Կոսովոյի ալբանացիների պատվիրակության ղեկավար Խաշիմ Տաչիի նամակը, որում ասված է հաշտության համաձայնագրի նախագիծն ստորագրելու նրանց պատրաստակամության մասին:

ԱՅԺ

Լեռնային Ղարաբաղի պատվիրակությունը Նյու Յորքում

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 15 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ղարաբաղյան շարժման 11-րդ տարեդարձի առթիվ, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պատվիրակությունը, նախագահ Արկադի Ղուկասյանի գլխավորությամբ այցելում է Միացյալ Նահանգներ:

Մարտի 14-ին Նյու Յորքի սբ. Վարդան մայր տաճարի Գավուքչյան սրահում տեղի ունեցավ հանդիսավոր երեկո, որին մասնակցում էր ԼՂ պատվիրակությունը: ԱՄՆ-ի, Հայաստանի Հանրապետության եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրհներգերից հետո պրոֆեսոր Ռիչարդ Հովհաննիսյանը ներածական խոսքով բացեց երեկոն, մանրամասն անդրադառնալով Ղարաբաղի պատմությանը, նրա հերոս ժողովրդի ձեռք բերած հաջողություններին:

Ներկաները ջերմությամբ ընդունեցին կոնգրեսական Ֆրանկ Փալոնի ելույթը, որը բազմաթիվ անգամներ հանդես է եկել Կոնգրեսում՝ պաշտպանելով ԼՂ անկախությունը:

Երկար ծափահարություններով ներկաները դիմավորեցին ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանին, որը, մասնավորապես, ասաց.

– Մեր այցը Միացյալ Նահանգներ շատ նպատակային էր եւ անցավ մեծ հաջողությամբ: Մեր շրջագայության ժամանակ տեղի ունեցան բազմաթիվ հանդիպումներ կոնգրեսականների, սենատորների հետ: Մեր պատվիրակությունը մասնակցեց մի շարք միջոցառումների միջազգային եւ քաղաքական ինստիտուտներում, կլոր սեղանների շուրջ: Շատ կարեւոր հանդիպում ունեցանք նաեւ հայ գաղութներում գործունյա մարդկանց, մասնավորապես, երիտասարդության հետ:

Ես առաջին անգամ եմ այցելում Միացյալ Նահանգներ: Եվ մենք զգացինք, թե ինչ հզոր ազգ ենք մենք եւ ինչպիսի մեծ հնարավորություններ ունենք:

Մենք դա տեսանք Լոս Անջելեսում, Վաշինգտոնում, Ֆլորիդայում եւ այժմ տեսնում ենք Նյու Յորքում: Դեռ պատերազմի տարիներին մենք զգում էինք, որ մենակ չենք, որ մեր թիկունքում կանգնած են Հայաստանը եւ Սփյուռքը:

Իր ելույթի վերջում Ա. Ղուկասյանն ասաց. «Այսօր մենք ընտրել ենք անկախության ճանապարհը, մենք ընտրել ենք, ստիպված, հաշվի առնելով միջազգային հանրության կարծիքը, բայց ամեն դեպքում մեր նպատակը մնում է նույնը՝ դա միացումն է Հայաստանի հետ»:

Այնուհետեւ նախագահը պատասխանեց բազմաթիվ հարցերի:

Նույն օրը ԼՂՀ պատվիրակությունը մեկնեց Հայաստան:

ՀԱՐԵՎԱՆՆԵՐ

«Ֆուտբոլային» ճգնաժամ Անկարայի եւ Բաքվի միջեւ

Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի միջեւ «ֆուտբոլային» ճգնաժամ է ծագել, երբ Ադրբեջանի ֆուտբոլի ազգային հավաքականը, ինչպես տեղեկացնում է թուրքական «Ենի Յուզյիլ» թերթը, օրերս Կիպրոսի Հանրապետություն (հունական մաս) է մեկնել մարզումների: Այդ քայլը Անկարային այնքան է դառնություն պատճառել, որ Թուրքիայի արտգործնախարարություն է կանչվել Ադրբեջանի դեսպան Մեհեդ Ալիեւը, որին հանձնվել է նոտա: Հարցին միջամտել է անգամ Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը, որը հեռախոսով իր դառնությունն ու անհանգստությունն է հայտնել նախագահ Հեյդար Ալիեւին: Վերջինս խոստացել է արգելել հավաքականի մեկնումը Կիպրոս, ինչը, սակայն, չի հարգվել: Իր հերթին Ադրբեջանի արտգործնախարարություն է այցելել Թուրքիայի դեսպանը՝ Էջեւիթ Թեզջանը, որն արտահայտել է իր երկրի խիստ անհանգստությունը փաստի առթիվ:

Թուրքիայի արտգործնախարարության իրավասու աղբյուրների համար, գրում է «Ենի Յուզյիլը», այս երեւույթը բոլորովին անհասկանալի է: Նրանք պնդում են, որ իրենք դժվարություն ունեն այդ քայլը թուրքական հասարակական կարծիքին ներկայացնելու: «Այդ բանն ասել ենք նրանց: Այդ քայլը չի համապատասխանում մեր երկու երկրների բացառիկ հարաբերություններին», ասել են նրանք: Բաքուն դեռեւս չի պատասխանել Թուրքիայի նոտային: Թուրք պատասխանատուներն, ըստ միեւնույն թերթի, նշել են, որ Թուրքիան բոլոր հարցերում դիրքորոշվում է Ադրբեջանի կողքին եւ վերջինս նման քայլով փաստորեն մեջքից դաշունահարել է Անկարային:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **տեղական**

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

ՀՌԱԿ ՀՎ նիստում

Մարտի 15-ին կայացավ Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության նիստը, որը ՀՌԱԿ նախորդ օրվա համագումարին հաջորդած առաջին միասնական նիստն էր՝ ատենապետներ Հարություն Կարապետյանի եւ Ռուբեն Միրզախանյանի նախագահությամբ:

Նիստի սկզբում, ըստ ավանդույթի, տեղի ունեցավ նորագիր անդամների հերթական խմբի ընդունելությունը ՀՌԱԿ շարքերը: Երդման արարողությունը իրականացրեց Հարություն Կարապետյանը:

Երդման արարողությանը հետեւեց ՀՌԱԿ ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի զեկուցումը ՀՎ կողմից նախատեսվող ձեռնարկումների մասին: Նիստին առաջին անգամ իրենց մասնակցությունը ցուցաբերած ՀՎ անդամներին ներկայացվեց ս/թ փետրվարի 26-28-ը ընթացած փարիզյան բանակցությունների արդյունքների ամփոփ բովանդակությունը: Թե՛ պրն Միրզախանյանը, թե՛ պրն Կարապետյանը մեծապես կարեւորեցին վերջին համագումարը, որպես մի անհրաժեշտ ու երկար սպասված փուլ, որին արդեն կհետեւի լիարժեքորեն, միասնական ուժերով ընտրապայքարի ծավալումը:

Նիստում նշվեց, որ երկրում հաստատված նոր քաղաքական մթնոլորտը բարենպաստ պայմաններ է ստեղծում քաղաքական կուսակցությունների կայացման գործում:

Այնուհետեւ ՀՌԱԿ ՀՎ ատենադպիր Լեւոն Ղարիբյանը զեկուցեց ՀՌԱԿ ակումբների աշխատանքի արդյունավետության բարձրացման եւ ՀՌԱԿ նորակազմ ակումբների գործունեությունը կանոնակարգելու վերաբերյալ: Ինչ վերաբերում է ՀՌԱԿ ակումբներին ընդհանրապես, ապա ՀՎ անդամները հանդես եկան միացյալ առաջարկով՝ նախապես շրջաբերական ուղարկել բոլոր մարզերն ու շրջանները, ուր տեղակայված են ՀՌԱԿ ակումբները, կազմակերպել յուրատեսակ ստուգատես՝ դրանց աշխատանքային արդյունավետությանը ծանոթանալու: Այս նպատակով ատենադպիր Լեւոն Ղարիբյանն առաջարկեց ստեղծել հանձնաժողովներ, որոնք, խմբերի բաժանվելով, կիրականացնեն վերը նշված աշխատանքները՝ ԱԺ ընտրությունների նախաշեմին մեծ հրատապություն ստացած:

Որոշում ընդունվեց, ժամանակ չկորցնելու նպատակով, ՀՎ հերթական նիստը գումարել այս շաբաթվա ընթացքում՝ մարտի 19-ին:

ԱՆՈՒՇ ՔԱՐԱՅԱՆ

«Կուսակցությունները կարեւոր չեն, կարեւորը ազնիվ անհատներն են» նախընտրական այս կարգախոսը, որը իշխանության գրեթե բոլոր թեւերի սկսած հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից համարվում է վճռորոշ, եւ որի պատճառով Ընտրական օրենսգրքում մեծամասնական ընտրակարգին հատկացված է 75 մանդատ, Պարույր Հայրիկյանը գնահատեց իբրեւ ցնորք: Սամուրի ազգային ակումբի «Հրապարակ թեմա» ծրագրի շրջանակներում պատասխանելով «Ազգի» հարցին, նա հիշեցրեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախադեպը, որը պնդում էր, թե կարեւորը ազնիվ անհատներն են, չնայած գիտեր, որ նրանք ազնիվ չէին: ՍԱՄ հրավիրյալը փաստեց, որ գործադիր իշխանության այն ուժերը, որոնք առ այսօր չեն ճշտել իրենց հենարանը քաղաքական կուսակցությունների փաղանգում, այսօր դարձյալ, իբրեւ փրկօղակ վկայակոչում են անկախներին: Ուստի, մայիսի 30-ին ընտրվելիք խորհրդարանի ամենամեծ անակնկալը կարող են լինել անկախ-կախյալ պատգամավորները, որոնք ի զորու կլինեն փոխելու Հայաստանի քաղաքական մարտավարությունը: Այդ անկախները մայիսի 30-ին կարող են բացահայտվել ամենաանսպասելի կարգավիճակներով. «Անկախ կոչվող պատգամավորները ամենակախյալն են ոչ թե մեկ անձից, այլ յուրաքանչյուր քաղաքական զեփյուռից»: Պարույր Հայրիկյանը «Հոլսբեն» սրճարանում առաջարկեց պատգամավորներին կողմնորոշվել, եւ մինչ ընտրությունները հայտնել, թե ո՞ր թիմի անդամն են: Իբրեւ այդպիսի կողմնորոշվածի կամ վերադարձածի օրինակ մատնանշվեց Մեխակ Գաբրիելյանը:

Նաեւ համաձայնեց Ռոբերտ Քոչարյանի կանխատեսմանը, թե ոչ միայն մեկ, այլ երկու քաղաքական ուժ բավարար չի լինի ԱԺ-ում որակյալ մեծամասնություն ունենալու, եւ անհրաժեշտ կլինի երեք ուժի համագործակցություն: Ապագա խորհրդարանը նա համարեց նվազագույնը 4, առավելագույնը 7

ըստ այդմ՝ հանձնաժողովում կան կարծիքներ, որ կառավարության ղեկավարը ոչ միայն պետք է հաստատվի ԱԺ-ի կողմից, այլեւ խորհրդարանը պետք է ստանա իրավասություն վերահսկելու առանձին նախարարություններ: **«Ազգի»** այն հարցին, թե առանձին նախարարություններն ուժայի՞ն կառույցները պետք է

ԱՍՈՒԼԻՍ

«Անկախներից ավելի կախված պատգամավոր չկա»

Սամուրի ազգային ակումբում կանխատեսեց Պարույր Հայրիկյանը

կուսակցության հանգրվան: Ներկայիս Ընտրական օրենսգիրքը նա բնութագրեց իբրեւ գայթակղություն, որ տանում է դեպի անարդար ընտրություն: Այս օրենսգրքով ազատ ընտրությունների կայացումը հավասարազոր է հրաշքի, բայց հրաշքների ԻՄ նախագահը հավատում է: Միաժամանակ, նա հնարավոր համարեց նոր ԱԺ ընտրություններ ոչ թե 4, այլ 2 տարի անց: Ի պատասխան **«Ազգի»** երկրորդ հարցի, թե նոր խորհրդարանը ինչպիսի՞ լծակներ պետք է ունենա նոր կառավարության կազմավորման գործընթացի վրա եւ Ռոբերտ Քոչարյանի նախընտրած ֆրանսիական տարբերակը (նախագահը հենվելով ԱԺ քաղաքական ուժերի հարաբերակցության վրա ինքն է նշանակում կառավարություն) որքանո՞վ է արդյունավետ, Պարույր Հայրիկյանը պատասխանեց իր ղեկավարած սահմանադրական փոփոխությունների հանձնաժողովի նախագծերով.

ԻՄ-ը հստակեցրել է իր համամասնական ցուցակը, որը գլխավորում է ԻՄ նախագահ Պարույր Հայրիկյանը, ապա Արամ Հարությունյանը, նաեւ Զոյնալվանդյանը, Սարգիս Ավետիսյանը, Սուսաննա Ավագյանը եւ այդպես 64 ԻՄ-ական, որոնք հատկապես մարզերում պատրաստվում են մրցակցել մեծամասնական ընտրատարածքներում:

Պարույր Հայրիկյանը միանշանակ

լինեն, Պարույր Հայրիկյանը հստակեցրեց ոչ միայն, դրանք կարող են լինել ֆինանսատնտեսական վճռորոշ նախարարությունները: Այսօրվա Սահմանադրությամբ խորհրդարանը եթե դժգոհ է որեւէ նախարարության աշխատանքից, չի կարող նրան առանձին անվստահություն հայտնել, այլ պետք է պահանջի ողջ կառավարության հրաժարականը: Այսպիսով, Պարույր Հայրիկյանը կողմնակից է խորհրդարանի դերի լուրջ բարձրացման: Չմոռանանք փաստել նաեւ, որ ըստ սահմանադրական փոփոխությունների հանձնաժողովի՝ հանրապետության նախագահը ԱԺ արձակելու հնարավորություն կարող է ստանալ միայն այն պարագայում, երբ ԱԺ-ն նիստեր չի գումարում: Ուժեղ խորհրդարան, բայց կուսակցական, ահա Պարույր Հայրիկյանի տեսլականը մինչ սահմանադրական նոր հանրաքվեն:

Ն. ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

ԴԱՏ

«Նախաքննական մարմինն ինքը Վ. Անդրեասյանն է»

Պաշտպանները տպոնարտի նոր բնօրինակ ներկայացրին

Արաբկիրի առաջին ատյանի դատարանում լսվող ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության երկու սպաների դատապաշտպանների ելույթը մեկ անգամ արդեն հետաձգվել էր նրանցից մեկի հիվանդության պատճառով: Մարտի 15-ին, մեկշաբաթյա ընդմիջումից հետո, դատական նիստը կրկին վտանգված էր հետաձգման՝ ամբաստանյալների դատապաշտպանները ցանկություն չունեին տուժող Վարուժան Անդրեասյանի բացակայությամբ հիմնավորել նրա տուժած չլինելը: Տուժողի դատապաշտպանը տեղեկացրեց, որ նա մեկուկես ամիս Հայաստանում էր եւ, քանի որ դատավարությունն անհարկի հետաձգվում է՝ հարկադրված եղավ մեկնել Իրան: Բացի այդ, Վ. Անդրեասյանն այլեւս անելիք չունի այստեղ եւ պարտավորված չէ ներկա գտնվել, քանի որ ինքն է պաշտպանում նրա շահերը դատարանում: Ինչեւէ, մեկուկես ժամ տեւած «13-րոպեանոց» ընդմիջումից հետո ամբաստանյալների դատապաշտպանները որոշեցին հանդես գալ պաշտպանական ճառով:

Փաստաբաններ Վարդան Սաֆարյանն ու Լեւոն Սարգսյանն իրենց ճառերում չխուսափեցին ավանդույթ դարձած արտահայտություններից՝ «այս գործը սարքված է», նախաքննության ընթացքում իրենց թույլ չեն տվել պաշտպանություն իրականացնել եւ այլն, որոնցից անցումն իրավական գնահատականների դժվար էր կամ գրեթե չէր ստացվում: Իրենց ներկայացրած «ապացույցն» էլ մի նոր տպոնարտ էր, որը հակադրում էին քրեական գործով իբրեւ ապացույց ներկայացված տպոնարտին: Այն հանձնվեց դատարանին հետազոտելու համար, իսկ ամբաստանյալ Աշոտ Խաչատրյանը հարկ համարեց նշել, որ Արմենտելի համակարգչից վերցված տպոնարտը հնարավոր չէր կեղծել: Եվ եթե նկատի ունենանք, որ պաշտպանական կողմը նախաքննական մարմին ասվածի տակ նկատի ունի հենց տուժողին՝ «նախաքննական մարմինը Վարուժան Անդրեասյանն է», «այս գործը նախաքննական մարմինը չէր կարող բացել», Վ. Անդրեասյանն է իր պատկերացրած ձեւով բացել, ապա պարզ կդառնա, որ փաստաբանները տպոնարտի բնօրինակն իրենց ներկայացրածն են համարում:

Մնացյալ ապացույցները, նրանց կարծիքով, անհիմն են ու հավաստ չեն ներշնչում՝ «իրեղեն ապացույց չկա, դեպքի վայր չկա»: Աշոտ Խաչատրյանի դատապաշտպանի ճառից թերեւս կարելի էր առանձնացնել հետեւյալ միտքը՝ իրեղեն ապացույցը պարտավոր էին ներկայացնել ամբաստանյալին, սակայն Ա. Խաչատրյանի տնից խուզարկությամբ առգրաված մեծադյա դետալները, որոնցից փորձագետն արտածանակ է ստացել՝ իր պաշտպանյալին չեն ներկայացվել:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

«Երկրապահը» ԱԺ-ում կառավարության պատանդն է

Ժողովրդական ընդվզման առաջին «ծիծեռնակը» ԱԺ դարպասների առջեւ

Սկիզբը էջ 1

Կառավարության հրաժարականը ամենաարդյունավետ հանգուցալուծումն է

Հանգված էր ԱԺ ֆինանսավարկային, բյուջետային եւ տնտեսական հարցերի հանձնաժողովի հարակից զեկուցող Կարապետ Ռուբինյանը, որը միաժամանակ շեշտեց, թե ԱԺ-ն հետամուտ չէ գործադիր իշխանության իրավասությունները սեփականելու. «Մենք սկզբունքորեն դեմ ենք, որ պառլամենտը սակագներ հաստատի»: Իբրեւ երկվյալ ազատական Կարապետ Ռուբինյանը պնդեց, որ սակագները պետք է սառեցվեն մինչեւ սակագներին վերաբերող առանձին օրենքի ընդունումը: «Երկրապահին» Կարապետ Ռուբինյանն առաջարկեց իբրեւ կառավարության հենարան դարձյալ ստանձնել չարաբաստիկ պատասխանատվություն կամ հրաժարական պահանջել, կամ կուլիսների ետեւում պայքարել այս կառավարության դեմ հանուն սակագների սառեցման: Վարչապետ Արմեն Դարբինյանը շտապեց ԱԺ-ին տրամադրել անողոք մի վճիռ, ուր հավաստում էր. «ՀՀ կառավարությունը ներկայացված օրենքի նախագիծը համարում է անընդունելի եւ գտնում... որ ԱԺ որոշումը պետք է ընդունվի ՀՀ Սահմանադրության 75 հոդվածի 4 պարբերության համաձայն»: Իսկ 75 հոդվածը ծանուցում է. «Կառավարությունն իր ներկայացրած օրենքի նախագծի ընդունման առնչությամբ կարող է դնել իր վստահության հարցը»: Խորհրդարանը եւ սոցիալապես անապահով ընտրողները պահանջում էին կառավարության հրաժարականը, իսկ կառավարությունն իր հերթին առաջարկում էր իր վստահության հարցը դնել: Պատգամավոր Արշակ Սադոյանը եւ այլք իրավացիորեն պնդեցին, որ կառավարության նիստ չի եղել, հետեւաբար վարչապետ Արմեն Դարբինյանն իր կարծիքը ներկայացրել է իբրեւ կառավարության եզրակացություն որոշում: Էներգետիկայի նախարար Սերուժան Մինասյանը ստիպված էր ընդունել, որ ստվերային շրջանառությունն իր ղեկավարած ասպարեզում սպառնալի ծավալ ունի, գերնորմաշիվային կորուստները 16-18 տոկոս են, կան չարաշահումներ եւ գեղծարարություն, բայց եթե մենք վերադառնանք նախորդ սակագնին, ապա կզրկվենք ՀԲ կառուցվածքային բարեփոխումների վարկից, ինչպես նաեւ ճապոնական վարկից: 101 մլն դոլարի ուրվապատկերը անընդհատ հառնում էր նախարարի ելույթում. «Եթե կըռենք խնդրի երկու կողմը՝ սառեցնում ենք սակագինը, չենք ունենում ներդրում, պահպանվում են գերնորմաշիվային կորուստներ, կամ...»: Այլընտրանքը երեւութական էր: ՀԲ զումարներով կսեփականաշնորհենք էներգահամակարգը, կվերանորոգենք բաշխիչ եւ բարձրավոլտ ցանցը: Կնվազեցնենք գերնորմաշիվային կորուստները: Խորհրդարանին անհրաժեշտ էր 96 ձայն եւ քաղաքական կամք ընտրություններից առաջ մարտահրավեր նետելու կառավարությանը: Անդրանիկ Մանուկյանը՝ հաշվիչ հանձնաժողովի կողմից հրապարակեց ապաքաղաքական թվաբանությունը. «23:17 նիստերի դահլիճում 96 պատգամավոր, քվորում չկա»: Հետեւապես պետք է հետաձգել նախագծի քվեարկությունը, բայց ընդդիմության նպատակը միակն էր՝ հասնել քվեարկությամբ նախագծի մերժմանը, եւ հերթական անգամ հեղինակազրկել «Հանրապետական» «Երկրապահին»:

Վարչապետ Արմեն Դարբինյանի գալուստը վճռեց «Երկրապահի» դիրքորոշումը: Նախագիծն ընդունվեց առաջին ընթերցմամբ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
Համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Զարգացման հայկական գործակալությունը ծրագրեր է մշակում եւ իրականացնում

Իսկ ներդրումները չեն սպասում

Կրթական զարգացման ակադեմիայի (AED) եւ Sibley International կազմակերպությունների կողմից անցկացվող զեկուցումների շրջանակներում երեկ Թեքեյան կենտրոնում Զարգացման հայկական գործակալության (ԶՀԳ) տնօրեն Գագիկ Եղիազարյանը տնտեսական լրագրողներին ներկայացրեց օտարերկրյա ներդրումների դրական ներգործության մասին իր դիտարկումները: Ներդրումների եւ հատկապես ուղղակի օտարերկրյա ներդրումների մասին գնահատականներ շատ են եղել, ԶՀԳ տնօրենը բավականացավ հետեւյալ պատկերավոր ձեւակերպմամբ. «Ներդրումները երկրի տնտեսության զարգացման հիմնական շարժիչներից են», եւ մանրամասն ներկայացրեց գործակալության աշխատանքները: Ասվեց այն, ինչը պիտի ասվեր եւ ինչը ասվել է բազմաթիվ ասուլիսներում. Հայաստանում օտարերկրյա ներդրումների հոսքին խանգարում են բազմաթիվ գործոններ՝ վճարունակ շուկաների եւ շուկայագիտության, արտադրանքի որակի, դիզայնի, ստանդարտների, մասնագետների բացակայությունը, գործարար ծրագրերի թույլ հիմնավորվածությունը եւ կտրվածությունը միջազգային շուկաներից եւ առկա պահանջարկից, զուտ արտադրելու «հիվանդությունը» եւ այլն: Ի դեպ, ըստ Գ. Եղիազարյանի, հենց վերջին պատճառներից ելնելով է, որ բազմաթիվ վարկային ծրագրեր մերժվում են եւ չեն ստանում Համաշխարհային բանկի, «Լինսի» հիմնադրամի եւ վարկատու տարբեր կազմակերպությունների նախատեսած վարկերը: Գ. Եղիազարյանի ամբողջ ասածի մեջ, թերեւս, միակ նորությունն այն էր, որ ԶՀԳ-ն կատարել է երկու հետազոտություն, որոնցից առաջինն իրականացվում է ճապոնական զարգացման գործակալության հետ եւ վերաբերում է մասնավոր հատվածի զարգացման խնդիրներին, երկրորդը՝ Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպության եւ ԱՄՆ-ի զարգացման գրասենյակի հետ եւ նպատակ ունի ուսումնասիրել՝ Հայաստանի արտահանման ներուժի ողջ համայնապատկերը: Արդեն իսկ 3 ճյուղերի 40 ձեռնարկություններ մտել են ծրագրի մեջ եւ ուսումնասիրվել 7 ճյուղի եւս 127 ձեռնարկությունների առկա առաջարկությունները:

Զարգացման հայկական գործակալությունը ստեղծվել է մոտ մեկուկես տարի առաջ, ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարությանը կից Ձեռնարկությունների զարգացման եւ ներդրումների աջակցման հայկական գործակալության (EDIPA) «սահուն» վերանվանմամբ: Կառավարության իսկ գնահատմամբ EDIPA-ն այդ ժամանակ այդպես էլ չկարողացավ իրականացնել իր առջեւ դրված խնդիրները, բայց դրա փոխարեն մեծ հույսեր էին կապվում ԶՀԳ-ի հետ, վերոհիշյալ փոփոխության արդյունքները առայժմ տեսանելի չեն: Գործակալությունն առայժմ տեսական հիանալի ծրագրեր ունի, իսկ գործնական քայլերն առայժմ անբավարար են: Մինչեւ այժմ կատարած շոշափելի աշխատանքը, թերեւս, Հայ ոսկերիչների մասնագիտական ցանցի եւ Հայ ոսկերիչների ասոցիացիայի ստեղծումն է, որն ավելի շատ պայմանավորված էր աշխարհում բավականին մեծ կշիռ ունեցող ոսկերիչների ակտիվությամբ: Ի դեպ՝ սփյուռքի ներգրավմամբ մասնագիտական ցանցերի (ինժեներային, համակարգչային, բանկային տեխնիկ եւ այլն) Գ. Եղիազարյանի կողմից հիշատակվել է գրեթե բոլոր ասուլիսներում, բայց, դատելով ըստ ամենայնի, դրանք ինչ-ինչ պատճառներով գլուխ չեն գալիս: ԶՀԳ տնօրենը, որ մինչ այդ պաշտոնի ստանձնումը արդյունաբերության եւ առեւտրի փոխնախարարն էր, ինքը խոստովանեց, որ անցած տարիներին պետությունը կորցրել է այն ժամանակն ու հնարավորությունը, որոնք պետք էին արդյունաբերության եթե ոչ զարգացմանը, ապա գոնե պահպանմանը: Եվ չնայած, ըստ նրա, անցյալ տարի նախորդ տարվա համեմատ նկատվել է օտարերկրյա ներդրումների «աննախադեպ աճ», այնուամենայնիվ, ներդրումների շուրջ քաղաքական շահարկումներով պայմանավորված սկսված գործընթացների սառեցման, ներդնողների զգուշավորության տենդենցն արդեն անժխտելի է, եւ հեռու չէ նաեւ այն օրը, երբ կարձանագրվի, որ պետությունը կորցրել է նաեւ ներդրումների ներգրավման բարենպաստ ժամանակը: Այդ խնդրի եւ ընդհանրապես Հայաստանում օտարերկրյա ներդրումների վիճակի եւ վիճակագրության մասին՝ «Ազգի» առաջիկա համարներում:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

ԱՄՆ

Ցուցատախտակները Մասաչուսեթսում Ցեղասպանությունը ճանաչելու կոչ են անում

Մարտի 1-ից, այսինքն եղեռնի ոգեկոչման օրվանից մոտ երկու ամիս առաջ, Ուոթերթաունի երեք տեսարժան վայրերում վեր են խոյացել «Ճանաչե՛ք 1915 թ. ապրիլի 24-ը՝ Հայկական ցեղասպանությունը» վերտառությամբ ցուցատախտակներ, որոնք հորդորում են տեղացի ժողովրդին, լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին եւ քաղաքացիներին ընդունելու դարի առաջին ողբերգության փաստը: Ըստ «Ազգ-Միրոր սփեքթեյթր» համակարգչային ծառայության լրատվության տվյալների, «ԱԿ Մասաչուսեթսի մեդիա» ընկերությունը, որը ցուցատախտակներ պատրաստող ամենամեծ ընկերությունն է Նահանգներում, այս տարի եւս պատրաստակամություն է հայտնել այդ առնչությամբ նեցուկ կանգնելու հայկական համայնքին: Յուրաքանչյուր ցուցատախտակի արժեքն ամսական մոտ հինգ հազար դոլար է:

Չեխիա-Հայաստան. Մարդասիրական օգնության նոր ծրագիր

Մարտի 11-ին Պրահայի «Էվալդ» կինոթատրոնում չեխական երեք կազմակերպություն՝ «Մարդը կարիքի մեջ» հիմնադրամը, «Չեխական կաթոլիկ խարտիան» եւ «ԱԴՐԱ» քաղաքացիական միությունը համատեղ միջոցառում անցկացրին եւ հայտարարեցին Հայաստանին մարդասիրական նոր օգնություն ցույց տալու մասին: Ծրագրի համակարգող Պավել Կոլինսկին նշեց, որ իրենք հունվարին եղել են Հայաստանում եւ «ԱԴՐԱ»-ի ու «Կարիտասի» մասնաճյուղերում հետաքրքրվել աղետի գոտու կարիքներով: Նշված կազմակերպությունները 1988-ից սկսած 4-5 անգամ օգնություն են ուղարկել Հայաստան՝ աղետի գոտի եւ Լեռնային Ղարաբաղ: Այս մասին պատմող երկու վավերագրական ֆիլմ ցուցադրվեց «Էվալդի» կինոսրահում: «Հողը՝ Արարատի ներքո» ֆիլմը նվիրված էր 1988-ի երկրաշարժին եւ չեխերի ցուցաբերած օգնությանը, իսկ «Կյանքի միջանցք» ֆիլմը՝ (1992 թ.) Ղարաբաղին: Ներկա ծրագրի շրջանակում, ինչպես տեղեկացանք «Մարդը կարիքի մեջ» հիմնադրամի տնօրեն Տոմաշ Պոյարից, նույնպես նախատեսվում է ֆիլմի նկարահանում: Բայց ամենակարեւորը՝ ծրագրի կազմակերպիչները ակնկալում են մինչեւ 2000 թ. վերջը մոտ 200000 ԱՄՆ դոլար հավաքել եւ առարկայական օգնություն տանել Հայաստանի եւ ԼՂՀ դպրոցներին, հիվանդանոցներին եւ գյուղացիական որոշ տնտեսություններին: Պավել Կոլինսկին առայժմ հույս չունի, թե մեծ գումար կհանգանակվի, բայց չի հուսահատվում եւ հուսով է, որ քարոզչության հարցերում հեռուստատեսությունը եւ մամուլը կօգնեն: Ծրագրի կազմակերպիչները դիմել են նաեւ Չեխիայի արտգործնախարարությանը՝ ակնկալելով պետական մակարդակի աջակցություն:

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ
Պրահա

«Ռենկոն» վերջնաժամկետ է ներկայացրել «Երեւան» հյուրանոցում հյուրընկալած կազմակերպություններին

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Երեւան» հյուրանոցի տնօրինությունից տեղեկացրին, որ մինչեւ մարտի 31-ը ժամկետ է տրված հյուրանոցում պատսպարված գրասենյակներին, կազմակերպություններին, ընկերություններին՝ լքելու այն, քանի որ վերջերս հյուրանոցը աճուրդային կարգով վաճառվեց իտալական «Ռենկո» ֆիրմային: Ինչպես նշեց հյուրանոցի տնօրեն Անդրանիկ Միքայելյանը, «Ռենկո» ֆիրմայի ղեկավարությունը խոստացել է հյուրանոցի աշխատակազմում փոփոխություն չկատարել (այսօրվա դրությամբ աշխատում է 17 անձ) եւ լրացուցիչ ապահովել եւս 200-250 աշխատատեղ: Նա նշեց նաեւ, որ վերանորոգումից հետո շենքը կպահպանի իր արտաքին տեսքը, որովհետեւ այն ազգային արժեք է: Իսկ գործարքին վերաբերվեց դրականորեն՝ նշելով. «Ես համոզված եմ, որ իտալացիները մայրաքաղաքի կենտրոնում կկանգնեցնեն գեղեցիկ հյուրանոց, քանի որ սա նաեւ իրենց իմիջի հարցն է»: Հիշեցնենք, որ ֆիրման հյուրանոցի նորոգման համար կներդնի 3-4 մլրդ դրամ: Այն վերանորոգվելուց հետո կծառայի որպես 4-5 աստղանի հյուրանոց:

ԱՎԻԱՑԻԱ

Հայկական օդանավային պարկը կրկին վերազինման կարիք ունի

2000 թ.-ից ռուսական օդանավերի եվրոպական չվերթերը սահմանափակվելու են, այդ իսկ պատճառով արդեն 3-րդ տարին է «Հայկական ավիաուղիներն» օդանավային շարժակազմի վերազինման աշխատանք է տանում: Այս ժամանակահատվածում բանակցություններ են վարել օդանավաշինական եւ լիզինգային հայտնի ընկերությունների հետ, սակայն բոլոր քննարկումները փակուղի են մտել ֆինանսական պատճառներով, քանի որ հաշվի առնելով Հայաստանի քաղաքական եւ տնտեսական ռիսկը, «Հայկական ավիաուղիներից» պահանջվել են պետական կամ արեւմտյան բանկերի երաշխիքներ օդանավի լրիվ արժեքի չափով: Երկարաձիգ որոնումների արդյունքում նախորդ տարի ՀԱՈՒ-ին հաջողվեց վարձակալել Ա-310 արեւմտյան օդանավը, որը դասվում է «Էյրբաս ինդաստրի» եվրոպական օդանավաշինական կոնսորցիումի ընտանիքին: Սակայն գործարքն արդեն մեկ տարի տարատեսակ քննադատությունների, ընդհուպ քաղաքական շահարկումների առիթ է դարձել: Կասկածի տակ է դրվում անգամ օդանավի անվտանգ շահագործման խնդիրը, ինչն էլ հանգեցրել է նրան, որ շատերը նախընտրում են օգտվել օտար ավիաընկերությունների ծառայություններից: Այդ իսկ պատճառով ՀԱՈՒ-ի նախաձեռնությամբ լրագրողների մի խումբ Ա-310 օդանավով ուղեւորվեց Փարիզ՝ նպատակ ունենալով թռիչքի ընթացքում ծանոթանալ ինքնաթիռի տեխնիկական որոշ մանրամասներին: Ա-310 օդանավը ծախսում է մոտ 35 տոկոսով պակաս վառելիք, քան ՏՈՒ-154-ը եւ հնարավորություն ունի տեղափոխելու 194 ուղեւոր իրենց ուղեբեռով, մոտ 6 տոննա լրացուցիչ ուղեբեռ: ՏՈՒ եւ ԻԼ օդանավերի 4 հոգանոց թռիչքային անձնակազմի փոխարեն Ա-310-ը պահանջում է 2 հոգի եւ ամենակարեւորը՝ բավարարում է եվրոպական օդանավակայանների կողմից առաջադրվող աղմուկի եւ վնասակար արտանետումների ստանդարտներին: Վարձակալված օդանավի շուկայական արժեքը 20-25 մլն դոլար է եւ 12-15 տարվա լիարժեք երաշխավորված շահագործման հնարավորություն ունի: Վարձակալության պայմանագիրը ստորագրվել է 5 տարով, 3 տարի անց նոր օդանավով փոխարինելու իրավունքով:

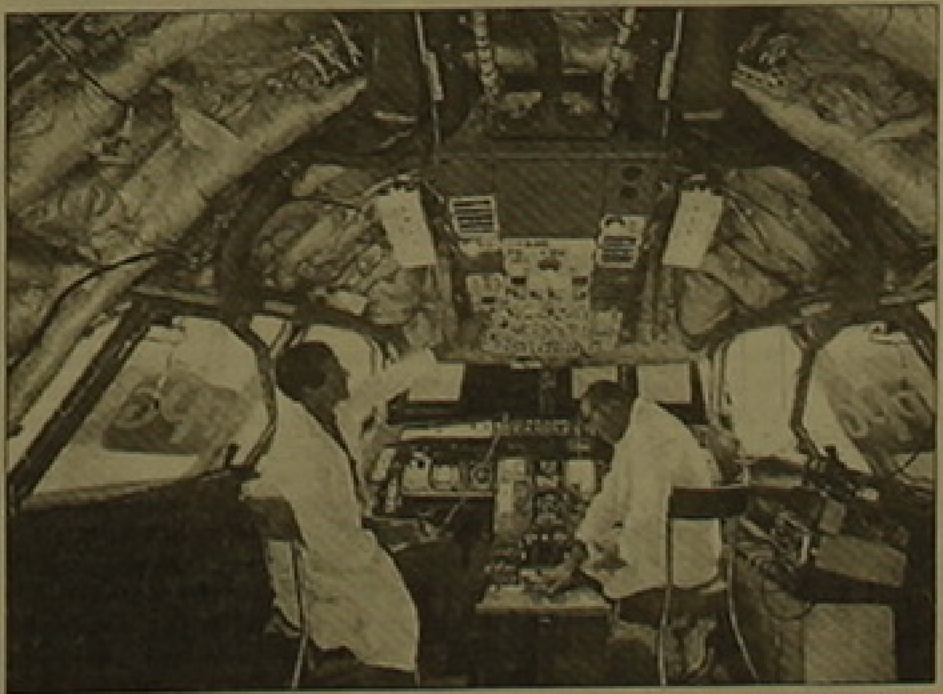

ՀԱՈՒ-ի համար Ա-310 օդանավի վարձակալությունն ունի մի քանի առավելություններ, օդանավը վարձակալվել է անմիջապես «Էյրբաս ինդաստրիից» արտադրողից, առանց որեւէ միջնորդի: Օդանավը ներկված է ՀԱՈՒ-ի լոգոյով:

«Էյրբասը» անվճար տրամադրել է վերապատրաստման լրիվ փաթեթ «Հայկական ավիաուղիների» թռիչքային եւ տեխնիկական անձնակազմերի համար, մինչդեռ լիզինգային ընկերությունից վարձակալելու դեպքում հարկ կլիներ վճարել շուրջ 1,5 մլն դոլար: Վարձակալության համար չեն պահանջվել պետական կամ արեւմտյան բանկերի երաշխիքներ: «Էյրբաս ինդաստրին» աջակցելու է նաեւ օդանավային շարժակազմի հետագա վերազինմանը: Օդանավը ՀԱՈՒ-ին տրամադրվել է ֆյուզելաժի եւ շարժիչների հիմնական ստուգումներն անցած, ներքին հարդարանքն ամբողջովին նորացված վիճակում:

Նախորդ տարվա հուլիսի 8-ից մինչ այս տարվա փետրվարը Ա-310 օդանավը շահագործվել է 1013 ժամ եւ տեղափոխել է 15960 երկկողմանի ուղեւոր եւ 685604 կգ բեռ: ՀԱՈՒ-ի կոմերցիոն տնօրեն Ռուբեն Գրիգորյանի հավաստմամբ, այս տարվա հունվար-փետրվար ամիսներին նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ ԱՊՀ երկրների ուղղությամբ ուղեւորահոսքը նվազել է 25-30 տոկոսով: Իսկ նախորդ տարվա համեմատ այս տարի զգալի աճ կա Փարիզ, Ամստերդամ, Ֆրանկֆուրտ ուղղություններով: Գերմանական «Լուֆթհանզա» ավիաընկերության հետ բանակցությունների արդյունքում այսուհետ կշահագործվի Երեւան-Ֆրանկֆուրտ-Լոս Անջելես-Ֆրանկֆուրտ-Երեւան չվերթը, պրն Գրիգորյանի հավաստմամբ տոմսը 450 դոլար արժեքով: Պրն Գրիգորյանը նաեւ փաստեց, որ 98-ի հունվարին երեք չվերթի ընթացքում տեղափոխվել է 323 ուղեւոր, իսկ 99-ի նույն ժամանակահատվածում ուղեւորահոսքն աճել է 869 ուղեւորով: Ա-310 օդանավի հրամանատար Սերգեյ Խառատյանը նկատեց, որ Ա-310-ը ԻԼ-ի համեմատ նույն տարածության վրա երեք անգամ ավելի քիչ վառելիք է ծախսում, էկոլոգիապես մաքուր է, աղմուկը քիչ: «Հայկական ավիաուղիների» մասնավորեցման վերաբերյալ փորձառու օդաչուն ցավով նկատեց, որ ներկայիս իշխանությունը, տրանսպորտի նախարարը չեն ցանկանում կոլեկտիվի հետ հաշվի նստել, տեսակետները լսել: Ժամանակին դիմել են համապատասխան ատյաններին, բայց ապարդյուն, ոչ ոք լսել չի ցանկացել, իսկ պատասխանը մեկն է եղել. «Կա մասնավորեցման ձեւ, պետությունը կորոշի»: Ի պատասխան մեր հարցադրման, թե դիմե՞լ եք ՀԱՈՒ-ի տնօրենին՝ պրն Խառատյանն անկեղծորեն նկատեց. «Երեք, վեց ամիսը մեկ տնօրեն են փոխում: Նախորդ տնօրեն Յուրի Մնացականովին դիմել ենք, պատասխանել է, որ մեր գործը չէ, կա հատուկ հանձնաժողով Ղլթախչյանի ղեկավարությամբ, նրանք են զբաղվում: Այսինքն սա այն ոլորտն է, որտեղ բոլորը ցանկանում են ինչ-որ հարցեր լուծել, ավիաընկերությունը սնանկացման հասցնել եւ էժան վաճառել: Ուրիշ կարծիք չկա»:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

«Ես Հայաստանին ու հայ ժողովրդին տալիք ունեմ»

Րաֆֆի Հովհաննիսյանը գտնվում է ՀՀ քաղաքացիություն ստանալու ոդիսականի ավարտին եւ ակտիվ քաղաքականություն վերադառնալու ճանապարհին

«Ես կարծում եմ, որ մեր ժողովուրդն աշխարհով մեկ ճգնաժամ է ապրում. իշխանությունները, ընդդիմությունը, կուսակցությունները, եկեղեցին, Սփյուռքի գաղթօջախները խայտաբղետ իրենց տարապատկերով, մանավանդ երիտասարդ սերունդը, ինքնության հաստատման ճգնաժամի մեջ են եւ Հայաստանում, եւ Սփյուռքում», այսպես բնորոշեց այսօրվա իրականությունը Րաֆֆի Հովհաննիսյանը: «Ազգի» հարցերն էլ ավելի շատ ակնկալում էին գնահատականներ ու բնորոշումներ մի մարդու կողմից, որը չնայած իր վերջին երկու շատ կարճ տեւած եւ աղմուկ հանած պաշտոններից (ՀՀ տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության պետ եւ «Հայաստան» հիմնադրամի տնօրեն), շարունակում է ժողովրդի գիտակցության մեջ մնալ որպես ՀՀ առաջին արտգործնախարար:

— Ինչպե՞ս եք գնահատում Հայաստանի այսօրվա ներքաղաքական իրավիճակը, ԱԺ առաջիկա ընտրություններն ու ժողովրդի ակնկալիքները:

— Իսկապես մտահոգիչ իրավիճակ է. կարծես թե աստվածաշնչյան այն պատգամը (իհարկե՝ ոչ ամբողջովին), թե «վերջինները դարձել են առաջիններ, առաջինները՝ վերջիններ», իսկ մեջտեղում անպաշտպան ժողովուրդն է մնացել, դարձել է իրականություն: Մենք բոլորս վկան ենք մի ահռելի ներքին բեւեռացման: Այսօր հասարակական-քաղաքական տարածքներում շատերը կարծես թե զբաղված են երկրորդական, հատվածական, իշխանատենչ գործողություններով: Մենք գտնվում ենք համազգային արժեքների իսկապես տրոհման շատ վտանգավոր փուլում: Ինչպես ասացի, քաղաքական նոր կուլտուրայի ստեղծման, ազգային անվտանգությանն ուղղված որոշ վտանգների մարտահրավերն այսօր մեզ պարզապես պետք է սթափության եւ քաղաքական հասունության հրավիրի: Թող ամեն մեկն իր կարծիքը հայտնի, թող ամեն մեկն անկաշառ իր քաղաքական դոկտրինան՝ կարծրադույթը ներկայացնի ժողովրդին, եթե պետք է, ինչպես դա ընդունված է նախընտրական փուլերում, ժողովրդի անունից խոսի, բայց երբեք չմոռանա, որ մենք գործ ունենք իր անկախությունը վերանվաճած մի ժողովրդի ու պետության հետ, որը երրորդ անգամ պիտի չունենա՝ պետականությունը գտնելու: Կամ պիտի պահենք այդ պետականությունը, պիտի կարողանանք օրենքի, իրավունքի երկիր դարձնել Հայաստանը, կամ պիտի շարունակվի տարբեր պետությունների հարափոփոխ շարանը, որտեղ առաջինները եւ վերջինները իրենց տեղերը փոխում են, կրակողները՝ իրենց թիրախները, իսկ մեջտեղում մնում է ժողովուրդը, ազգային շահն ու անվտանգությունը: Մենք պիտի վերջապես կարողանանք գտնել-հասկանալ մեր ընդհանուր շահը եւ ետ կանգնել բեւեռացումից ու թերեւս երկու-երեք դաշինքային մոտեցումներով կարողանանք ժողովրդին ներկայացնել շատ բնական, նորմալ այլընտրանք: Եթե ընտրությունները լինեն արդար եւ ազատ, մի կարեւոր պատուհաս կշրջանցենք:

— Ձեր ասածի ապացույցը նաեւ այն է, որ ժողովուրդը կարծես թե առկա քաղաքական ուժերին չի հավատում եւ ինչ-որ նոր, թարմ ուժերի կարիք կա, որոնք կկարողանան ժողովրդի վստահությունը ետ բերել: Չե՞ք գտնում արդյոք, որ Ձեր եւ Ձեր նման գործիչների վերադարձը քաղաքականություն պարտադիր է:

— 92-ի հոկտեմբերին, երբ հրաժարական տվեցի արտգործնախարարի [illegible] մարդասիրական, տնտեսական որոշ ծրագրեր: Չեմ բացառում նաեւ ավելի ակտիվ քաղաքական գործունեություն, որը, թերեւս, կանվանեի վերադարձ քաղաքականություն:

— 1992-ին ՀՀ արտգործնախարարի պաշտոնից Ձեր հրաժարականի պատճառներից մեկը Ձեր հայտնի ելույթն էր Ստամբուլում, որն այդպես էլ մնաց մինչեւ վերջ չլուսաբանված ու չմեկնաբանված անձամբ Ձեր կողմից: Այսօր արդեն հետադարձ հայացքով ինչպե՞ս կարելի է հասկանալ այդ ելույթը, որի մի քանի դրույթներ, հատկապես թուրքական եւ քրդական հարցի հետ կապված, նախկին նախագահը անվանել էր «վտանգավոր քաղաքական կոչեր», իսկ ելույթի պատմական հիմնավորումն՝ ամբողջապես անընդունելի:

— Ես այդ ելույթի հիմնական դրույթների տերն եմ մինչեւ հիմա: Հնարավոր է, որ այսօր մեկ-երկու դարձված փոխեի կամ վերանայեի, բայց հիմնական դրույթներն անհրաժեշտ էին: Ճիշտ է, դիվանագիտությունը արվեստ է, որ ընդհանուր առմամբ արտահայտվում է մեղմ խոսքերի տողատակերում, նոտաների մեջ, բայց դիվանագիտությունը նաեւ արվեստ է՝ ազգի շահը շատ ուղիղ, ճշմարիտ ձեւով ներկայացնելու: Հայաստանի արտաքին քաղաքականության մեջ այդ շրջանում նկատվում էր, գոնե իմ տեսակետից, անհրաժեշտ հավասարակշռության խախտում, պետք էր վերագտնել արտաքին, բազմակողմանի հավասարակշռությունը, ուստի այդ ելույթը, որը հրաժարականիս բազմաթիվ պատճառներից մեկը դարձավ, անհրաժեշտություն էր: Հայաստանն այդ ժամանակահատվածում գտնվում էր շատ դժվար աշխարհաքաղաքական իրավիճակում, եւ որոշ հարեւանների հետ Հայաստանի բարիդրացիական հարաբերություններ ստեղծելու քաղաքականությունը անպտուղ էր, այսինքն՝ ոչ փոխադարձ, միակողմանի: [illegible] րի ներկայացմանը: Կենտրոնը անձնավորված չէ, կայացել է անկախ ինձանից, իր տնօրենությամբ, անձնակազմով, «Հայացք Երեւանից» նոր, գունազարդ ամսագրով: Րաֆֆի Հովհաննիսյանի դերն այստեղ նվազագույնն է հասցված: Ճիշտ է, ապրել ենք եւ դժվար տարիներ, կենտրոնի եւ իմ դեմ հարուցվել են խոչընդոտներ: Չեմ ուզում մանրամասնել ոչ այդ դժվարությունները, ոչ Հայաստանի քաղաքացիություն ստանալու իմ ոդիսականը, ոչ էլ շատ ու շատ այլ չար գործեր, բայց կարեւորն այն է, որ հաղթահարել ենք: Հիմա արդեն կարծես թե նոր փուլ ենք մտնում: Կենտրոնն արդեն հավակնում է ավելի կատարելագործվել, ու ես էլ նոր շրջափուլերի մեջ եմ: Ունեմ նամուսը չունեցավ ասելու՝ ի՞նչն էր այն կարեւոր գործոններից մեկը, որով երկիրը դուրս բերվեց իր հիշատակած ծանր վիճակից: Վերջին հաշվով՝ ՀՀ ԱԳ նախարարի նման կեցվածքով Հայաստանը ներկայացավ միջազգային հանրության աչքերում որպես թեեւ փոքր, բայց արժանապատիվ, իր շահն ընկալող երկիր, որն ուզում է Թուրքիայի հետ պատմության նոր էջ բացել՝ հիմնված ազգային շահերի, փոխադարձ անվտանգության նաեւ փոխադարձ հարգանքի վրա: Որքանով ես հետեւում եմ, ինչ-որ չափով այդ ելույթի ինտրիգները դարձել են մեր այսօրվա պետական քաղաքականության որոշ դրույթներ:

— Դուք անկախ Հայաստանի առաջին արտգործնախարարն էիք եւ նրա նոր դիվանագիտության հիմնադիրներից մեկը, որի աշխատանքն, ի դեպ, նույն Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կողմից մեկ բառով գնահատվել է՝ «փայլուն»: Ինչպե՞ս կգնահատեիք Ձեզ փոխարինողների աշխատանքը, եւ ո՞րն է Ձեր պատգամը ՀՀ այսօրվա արտաքին քաղաքականությունը կերտողներին:

— Երկխոսության ճանապարհներ բաց թողնել բոլոր ուղղություններով, ազգային անվտանգությունը ընդունել որպես գերագույն արժեք եւ դա ապահովելու համար լինել համարձակ, համապարփակ քաղաքականության սուրհանդակ աշխարհի ամենատարբեր ծայրերում: Լինել սկզբունքային, հողմնահարող եւ կարողանալ պետական-ազգային շահը տարանջատել սեփական փառքից: Եվ, ամենակարեւորը, քաղաքականության մեջ ընդգրկել առավելագույնս հասարակության տարբեր շերտերին, սփյուռքի համայնքներին, յուր- [illegible]

Դժբախտաբար, որոշ շնորհալի դիվանագետների հետ հայկական դիվանագիտությունը զուգորդվեց պատահական մարդկանց ներգրավմամբ՝ անձնական, ֆինանսական շահերի գերակայությամբ, եւ, իմ կարծիքով՝ ոչ ճշգրիտ դիվանագիտության կիրառմամբ: Բայց յուրաքանչյուր շրջան ունի իր տրամաբանությունը, եւ պիտի ասեմ, որ նույն հրաժարական տված նախարարները իրենց գաղափարի համար ծառայեցին եւ իրենց գաղափարի համար էլ հրաժարական տվեցին: Այդ սկզբունքն էլ գնահատելի պետք է լինի, նույնիսկ առավել գնահատելի, քան այն հարմարվողականությունը, որը մեր որոշ այրեր ցույց տվեցին տարիների ընթացքում:

— Գաղտնիք չէ, որ Ձեր անունը հասարակության որոշակի շերտերում եւ որոշ փուլերում, հատկապես նախընտրական, երբեմն-երբեմն հոլովվում է, երբեմն էլ ինչ-որ դեր է վերապահվում: Մի առիթով ասել էիք, որ պաշտոնի համար չեք եկել Հայաստան, այդ դեպքում ո՞րն է Ձեր առաքելությունը:

— Արդեն տասներորդ տարին է, որ Հայաստանում եմ ընտանիքիս՝ կնոջս եւ 5 զավակներիս հետ: Ես եկա երկրաշարժից անմիջապես հետո, ոչ պաշտոնի հրապույր կար եւ ոչ էլ՝ առաջարկ: Ուղղակի փաստաբանի աշխատանքս թողեցի եւ եկա: Նյութական առումով այդ գալուստը դրական ոչ մի լիցք չհաղորդեց, բայց հոգեւոր մեծ հարստացում ապրեցինք եւ ապրում ենք: Իմ գործունեությամբ, աշխատանքով ու կենսափորձով ես ինձ համարում եմ այս հողի զավակը: Ինչ վերաբերում է դրա փաստագրմանը, այսինքն Հայաստանի քաղաքացիություն ստանալու խնդրին, ինչպես գիտեք, անկախության առաջին իսկ օրից չարչրկված ճանապարհ է ապրել այդ հարցը: Ամենաթարմ մակարդակով ինձ խոստացվել է, որ այդ հարցը կլուծվի եւ հույս ունեմ՝ շուտով այդ կարգավիճակը պաշտոնական կդառնա եւ այլեւս քաղաքական շահարկումների առարկա չի դառնա հարցը: Ես Հայաստանին եւ հայ ժողովրդին տալիք ունեմ, եւ նրան ծառայելու հնարավորություն՝ իմ ունակությունները, գիտելիքներն ու փորձն ի սպաս դնելու նրա պետականության կայացմանը: Ես քծնող տեսակից չեմ եւ փորձում եմ իրերն իրենց անունով կոչել, ճշմարտախոսությամբ, անկաշառությամբ օգնել, որ պետությունը եւ պետությունը ղեկավարող այրերը ճշգրիտ քաղաքականություն որդեգրեն, ոչ թե ասեկոսեների, այլ իսկապես վերքաղաքական, բազմաքաղաքական եւ համահայկական շահերի հիման վրա: Եթե նման մարդ կարող է այս պետությանը օգտակար լինել, եթե մեր պետությունը պատրաստ է [illegible] ծառայելու իմ ժողովրդին:

Հարցազրույցը վարեց [illegible]

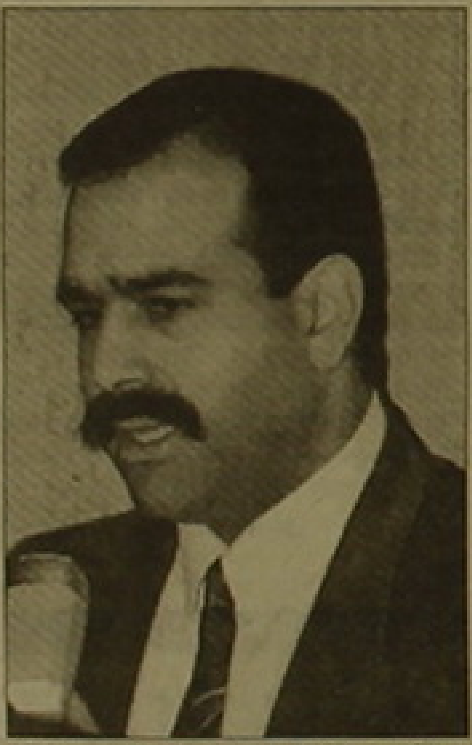

ՆՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Սկզբունքային պայքար պատմության կեղծարարների դեմ

Վերջերս ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատարակչությունը լույս ընծայեց ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյանի «Պատմության կեղծարարները» գիրքը, որն, ավաղ, դարձավ մեծանուն պատմաբանի կարապի երգը: Գրքում ներկայացված են Մ. Ներսիսյանի պատմագիտական այն հոդվածներն ու գիտական հաղորդումները, որոնք ուղղված են պատմության թուրք եւ թուրքամետ կեղծարարների դեմ:

Նշենք, որ Մ. Ներսիսյանը գլխավորապես զբաղվել է հայ ժողովրդի պատմության նոր եւ նորագույն շրջանի հարցերով: Նրա հիմնական աշխատությունների զգալի մասը նվիրված են XIX դարի հայոց ազգային-ազատագրական շարժումների պատմության լուսաբանմանը:

Մ. Ներսիսյանը ակնառու պատմագիտական ծառայություններ ունի Հայոց ցեղասպանության ուսումնասիրության բնագավառում: Նրա նախաձեռնությամբ դեռեւս 1966 թ. լույս տեսավ «Հայերի ցեղասպանությունը Օսմանյան կայսրության մեջ» արխիվային փաստաթղթերի ու նյութերի հույժ արժեքավոր ժողովածուն:

«Պատմության կեղծարարները» գրքում տեղ գտած «Օսմանյան պետության «քաղաքակրթական միսիայի» մասին», «Հայ ժողովրդի մեծ ողբերգությունը», «Արեւմտահայերի կոտորածները եւ ռուս մտավորականությունը 1894-1896 թթ.», «Թուրք պատմաբանի հակահայկական քարոզները», «Մի բանավեճ Զմյուռնիայի 1922 թ. ողբերգության մասին», «Արեւմտահայերի 1915-1916 թթ. ցեղասպանության պատմության մի քանի հարցերի շուրջ» հիմնարար գիտական հոդվածներում Մ. Ներսիսյանը պատմական նոր փաստերով, հայկական եւ օտար սկզբնաղբյուրների վկայակոչումով բազմակողմանի քննադատության է ենթարկում այն հեղինակներին, որոնք հայ ազատագրական պայքարի պատճառները որոնել են դրսի ուժերի իբր թե հրահրված գործողությունների մեջ: Հակառակ պատմական առատ ու լեցուն փաստերի, թուրքամետ հեղինակները պաշտպանել են այն հրեշավոր տեսակետը, թե օսմանյան լծի ներքո գտնվող հայ բնակչությունը եղել է ապահով ու բարեկեցիկ վիճակում:

Ակադեմիկոս-պատմաբանը մերկացնում է թուրք ազգայնամոլների հորինած այն արտառոց «տեսությունը», ըստ որի օսմանյան պետությունը իբր թե քաղաքակրթական առաքելություն է տարածել Ասիայի, Աֆրիկայի ու Եվրոպայի շատ երկրներում: Մ. Ներսիսյանը «ցնդաբաններ» որակումն է տալիս վերոնշյալ տեսության տարածողներին:

Անդրադառնալով Հայոց ցեղասպանության հարցերին, անվանի պատմաբանն իրավացիորեն ընդգծում է, որ թուրքական պետական գաղափարախոսական մեքենան իր առջեւ մի գերխնդիր ունի. ամեն կերպ ու ամեն գնով կեղծել, ապա հիմնովին ժխտել 1894-96 թթ. սուլթան Համիդի եւ 1915-16 թթ. երիտթուրքերի կազմակերպած կոտորածները:

[illegible]

ԱԶԳ

միջազգային

Ամբողջ գոյության ընթացքում ջանացել եմ հետեւել կյանքի ամենապարզ կանոնին՝ պաշտպանել զոհերին եւ հակադրվել նրանց դահիճներին: Բարոյագիտական այս սկզբունքը կազմում է հիմնաքարը ժողովրդավարական իմ հանձնառությունների, որը ես ստանձնել եմ փորձառությունների, մերժվածների եւ իրավազուրկների հանդեպ՝ լինեն նրանք քրդեր, կամբոջացի չինացիներ, թե տիբեթցիներ:

նալով անհետ կորչել այս աշխարհից: Ճիշտ է, նրանցից ոմանք այդ դիմադրությունը կատարում են խաղաղ ճանապարհով, մյուսները՝ զենքի միջոցով, սակայն ինչպե՞ս կարելի է 20-րդ դարի վերջին արգելել միլիոնավոր մարդկանց, որ ազատորեն խոսեն իրենց լեզվով, մեծարեն իրենց նախնիներին, պահպանեն ավանդույթները եւ հավերժացնեն իրենց հավաքական հիշողությունը: Այս իրավունքները նրանց մերժող վարչակարգն ինքն է

րական շարժում բնութագրել ոճրային նկարագրով: Խաղաղասեր Շանար Յուրդաքաթփան, որ թուրք հայտնի մի զորավարի զավակ է եւ որին ես հանդիպեցի Փարիզում, հաջողություն էր ունեցել հետաքննելու Գույլուկոնաք գյուղի մոտ 10-12 քուրդ ուղեւորների ջարդը, որ PKK-ին էր վերագրվում: Համոզվելուց հետո, որ այդ ջարդը իրականում թուրքական զինվորականության գործն էր, պրն Յուրդաքաթփան կանգնեց ռազմական ատյանի առջեւ՝ բանակն ա-

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«Եթե բռնությանը դիմադրելը ոճիր է, արգելենք «Մարսելյեզը», որը պայքարի կոչ է անում

Փարիզի «Յառաջ» օրաթերթը թարգմանաբար տպագրել է Ֆրանսուա Միտերանի այրու՝ տիկին Դանիել Միտերանի հոդվածը, որը լույս է տեսել «Մոնդ» հայտնի պարբերականի փետրվարի 27-ի համարում: «Ֆրանս-լիբերտե» հիմնարկության նախագահուհին իր խորհրդածություններն է ներկայացնում քրդական խնդրի վերաբերյալ՝ հետաքրքիր համեմատություններ կատարելով եւ անուղղակի քննադատական խոսքեր ուղղելով քաղաքակիրթ Եվրոպայի հասցեին, որն իր քաղաքականությունը կառուցում է լոկ շահադիտական հիմունքների վրա: Ստորեւ հատվածներ «Թե ինչու եմ պաշտպանում քուրդ զոհերին» հոդվածից:

Միամիտ չեմ, ոչ էլ պարզամիտ հավատալու համար, որ բոլոր զոհերը հրեշտակներ են: Ոչ, սակայն, մենք էլ բոլորս հրեշտակներ չենք: Օջալանի հետ առաջին անգամ ծանոթացա խաղաղության կոչերին նրա առաջին պատասխանից անմիջապես հետո: Աշխատեցի, որ ապաստան գտնի եվրոպական որեւէ երկրում: Եվրոպան հաճախ է ապաստան դառնալու պատրաստակամություն հայտնել եւ գիտի հյուրամեծար լինել երրորդ աշխարհի էմիրների եւ կաշառակեր տիրակալների հանդեպ: Սակայն, երբ հարցը վերաբերում էր մահվան սպառնալիքի ենթակա քուրդ ղեկավարին, իր դռները փակեց նրա առաջ: Մինչդեռ Օջալանի ներկայությունը Եվրոպայում կարող էր հրաշալի առիթ ծառայել թուրքերի եւ քրդերի միջեւ երկար ժամանակ ձգձգվող հակադրությանը խաղաղ լուծում գտնելու համար: Այս հակադրությունը զանազան ձեւերով գոյություն ունի արդեն ավելի քան 7 տասնամյակ, եւ դրա սնուցողն ամենեւին էլ ոչ այս կամ այն մեքենայությունները չեն, ինչպես ներկայացնում են թուրք ղեկավարները, այլ թուրքական վարչակարգի այն վճռականությունը, որի նպատակն է քրդերին ոչնչացնել որպես ժողովրդի: Թուրքերը, որոնք անպատիժ մնացած հեղինակներն են 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանության (որ տեղի ունեցավ հայերի հանդեպ 1915 թ.) եւ առաջին ցեղային զտման (որի ընթացքում Անատոլիայից արտաքսվեցին 1 մլն 200 հազար հույներ), փորձում են քրդերի ձուլման ենթարկելով կամ տարագրելով ու ռազմական խավի ընտրանիին կոտորելով քարտեզի վրայից իսպառ ջնջել քրդերին՝ երկրի բնիկ վերջին ժողովրդին:

Քրդերը, որոնց շուրջ մեկ տասնամյակ ճանաչում եմ, խիզախ ու իրենց ինքնությամբ հպարտ մարդիկ են, որոնք դիմադրում են՝ չցանկա-

Կիպրոսից պահանջում, որ հարգի դրանք իր մի տասնյակ հազար հպատակների համար, որոնք արդեն քառորդ դար անպատիժ գրավյալ են պահում այդ կղզու հյուսիսային մասը: Վերջին մի քանի տարիների ընթացքում թուրքական բանակը բնակչությունից դատարկել ու ավերել է քրդական 4 հազար գյուղ, տեղահանել է 3 մլն մարդկանց, փչացրել ու հրկիզել հսկայական տարածության անտառներ: Եթե ճնշմանն ու բռնությանը դիմադրելը ոճիր է, ապա պետք է ահաբեկչության դեմ պայքարող դատախազության մեր մշտական բաժնին հանձնարարենք, որ արգելեն «Մարսելյեզը», քանի որ պայքարի կոչ է անում:

«Սակայն PKK-ն ահաբեկչական կազմակերպություն է» ասողներին կարող եմ պատասխանել, որ մաքուր դիմադրական շարժումներ կամ պատերազմներ երբեք չեն եղել: Բոլորն էլ խոստումներ, հաշվեհարդարներ ունեցել են: Երբ PKK-ի որոշ անդամներ իրոք մեղավոր են, թող կանգնեն օրենքի առաջ եւ հաշիվ տան: Բայց ինչո՞ւ կրկնելով թուրքերի թեզը, մի ամբողջ դիմադր-

նարգելու մեղադրանքով: Այնպես որ, մեր կառավարություններին եւ լրատվամիջոցներին դիմելով՝ խնդրում եմ, որ ուշադիր լինեն եւ թուրքական պաշտոնական տեղեկատվությունն ու քարոզչությունը չընդունեն որպես միակ իրողություն:

Երբ Թուրքիան վստահ է իր արդարացիության մեջ, ինչո՞ւ չի թույլատրում, որ օտար լրատվական եւ կառավարական կազմակերպությունները ազատորեն այցելեն եւ տեղում քննեն: Մեր կառավարությունները «ռեալպոլիտիկի» եւ առեւտրի շահադիտական մղումներից ելնելով նախընտրում են գործ ունենալ դահիճների հետ: Մրցակցության մեջ են մտնում թուրքական բանակին ծախելու հրասայլեր, ուղղաթիռներ, ռմբակոծիչներ, որոնց օժանդակությամբ քանդվում են քրդական տարածքները:

Ափսոսում եմ, որ իմ երկիրը հանուն առեւտրի եւ շահի կորցնում է իր ոգին ու արժանապատվությունը: Ափսոսում եմ, որ Եվրոպան, որը կարող է եւ պարտավոր է լինել ժողովրդավարության, մարդկային իրավունքների եւ խաղաղության համաշխարհային պատգամաբեր, վերածվել է ուրույն դրամանիշով ազատ փոխանակման գոտու: Փոխարենը նա պետք է միաձայն խոսեր ու գործեր՝ պարտադրելով Թուրքիային հաշտություն կնքել իր 15 միլիոն քրդերի հետ եւ ճանաչել նրանց ինքնությունն ու արժանապատվությունը: Մինչդեռ քաջությունից զրկված, ամերիկյան ճնշումներին ու թուրքական սպառնալիքներին ենթարկվող Եվրոպան ընտրել է լռելու եւ դահիճների ու նրանց հովանավորների կողքին կանգնելու ճանապարհը:

Ես՝ որպես հասարակ քաղաքացի, ընտրել եմ զոհերին թիկունք կանգնելու ճանապարհը եւ շարունակելու եմ մինչեւ վերջ ընթանալ այդ ճանապարհով: Իսկ դո՞ւք, ընթերցողներ, դուք ո՞ր կողմն եք անցնելու:

Ստամբուլը կլինի՞ արյան ծով

Մարտի 12-ին թուրքական ոստիկանությունը Ստամբուլում ձերբակալել է ավելի քան 600 մարդու: Դեպքը տեղի է ունեցել Գազի Օսման փաշայի ժողովրդական թաղամասում, որտեղ հիմնականում ապրում են ալեւի վարդապետության պատկանող քաղաքացիներ, հաղորդել է RMC-ն, ավելացնելով, որ այդ կալանքը կատարվել է մի ցույցի ժամանակ՝ երբ հիշատակվում էր 1995 թ. մարտին տեղի ունեցած խժդժությունների 15 զոհերի տարելիցը: Հիշեցնենք, որ նույն թաղամասում անցյալ ամիս նույնպես տեղի էին ունեցել զինյալ ընդհարումներ անվտանգության ուժերի եւ ցուցարարների միջեւ՝ իբրեւ բողոք քուրդ առաջնորդ Աբդուլլահ Օջալանի ձերբակալման: Եթե ավելացնենք անցյալ շաբաթ պատահած 3 ուժեղ պայթյունները, ապա կարելի է հարց տալ՝ «Ստամբուլը, լինի՞ արյան ծով»:

Ս. Մ.

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Ռուսաստանը վերադառնում է ԽՍՀՄ օրհներգին

Պետական Դուման առաջին ընթերցմամբ ընդունեց օրինագիծ, որի համաձայն Ռուսաստանի օրհներգի մեղեդին պետք է լինի Խորհրդային Միության օրհներգինը: Տվյալ օրենքի ընդունումը պնդող ձախակողմյան ընդդիմության ներկայացուցիչներն իրենց դիրքորոշումը հիմնավորում էին մասնավորապես նրանով, որ ԽՍՀՄ օրհներգի մեղեդին լավ ծանոթ է ռուսաստանցիներին, ավելի հեշտ է ընկալվում: Մինչ այդ Դումայում ՌԴ նախագահի ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Կոտենկովը նշեց, որ ժամանակին ՌԴ ժողովրդական պատգամավորների համագումարը Գլինկայի երաժշտությունը հաստատեց որպես Ռուսաստանի օրհներգի մեղեդի: Նրա խոսքերով, չնայած Գլինկայի երաժշտությամբ տեքստ ստեղծելու դժվարություններին, արդեն կան այդ տեքստի տասնյակ տարբերակներ: Այնուամենայնիվ, խորհրդարանականները չընդունեցին այդ փաստարկները եւ քվեարկեցին օրհներգն առաջին ընթերցմամբ ընդունելու օգտին: Օրհներգի խոսքերի մասին հարցը կդրվի առանձին քննարկման:

Վաղ անցյալին երկիրը վերադարձնելու առաջին փորձը Դուման նախաձեռնեց 1997 թ. հունվարին: Այն ժամանակ խորհրդային պետական խորհրդանիշին վերադառնալու սահմանադրական օրենքի ընդունման համար պակասեց մոտ 50 ձայն: Մի տարի առաջ հրամանագրով սահմանված խորհրդանիշների լեգալացումը փորձեց Բորիս Ելցինը: Սակայն նրա օրինագիծը, որն առաջարկում էր որպես խորհրդանիշ ընդունել եռագույնը, երկգլխանի արծիվը եւ Գլինկայի «Հայրենասիրական երգը», դումայականները հաջողությամբ ձախողեցին:

Հասկանալով, որ մեծ թվով խորհրդանիշները փոխել չի հաջողվի, պատգամավորները դիմեցին խորամանկության՝ առաջարկելով դրանք քննարկել մաս-մաս: Եվ միանգամից հասան հաջողության:

Կոմունիստ պատգամավոր Ալեքսանդր Սալին քննարկմանը տոն տվեց, հայտարարելով, որ կոմպոզիտոր Ալեքսանդրովի մեղեդին «գաղափարախոսական ոչ մի ծալք չի կրում»: Նրան համաձայնեց Ստանիսլավ Գովորուխինը, որն իր գեղարվեստական փորձի բարձունքից խորհրդային օրհներգն անվանեց ցնցող: Նա կոչ արեց «չփացնել մեծ երաժշտությունը»: Մի այլ պատգամավոր այն կարծիքն արտահայտեց, որ նաեւ նախագահը, երբ նրան հիշեցնեն այդ օրհներգը, խանդավառությամբ կընդունի, եւ նրա առողջությունը կբարելավվի: Իսկ կոմունիստ պատգամավոր Շանդիբինը ոգեւորությամբ կոչ արեց. «Մենք մեծացել ենք այդ օրհներգի ներքո եւ նրա տակ էլ պետք է մեռնենք»:

Պատգամավորներից մեկի խոսքերը, թե հին օրհներգը կդառնա անցյալի վերադարձի խորհրդանիշը, դժվար թե վերահամոզեին ձախակողմյաններին, որոնք հենց դա են երազում:

Օրինագիծն ընդունվեց 307 ձայնով:

Հ. Լ.

Մինչեւ տարեվերջ ԱՄՆ-ը կարող է կորցնել իր ձայնը ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայում

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 15 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մինչեւ այս տարեվերջ Միացյալ Նահանգները կարող է կորցնել իր ձայնը ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայում, քանի որ, չնայած գերտերության վիճակին, Վաշինգտոնը միեւնույն ժամանակ հրաժարվում է իր վրայից հանել համաշխարհային հանրակցության կազմակերպության խոշորագույն պարտապանի կարգավիճակը: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս մասին Բոստոնում հայտարարել է ՄԱԿ-ի անկախ ֆոնդի ղեկավար, ԱՄՆ-ի նախկին պետքարտուղարի տեղակալ Թիմ Վերթը:

«Իրավիճակը շարունակում է վատթարանալ, ասել է նա: Միացյալ Նահանգների նկատմամբ վստահությունն ընկնում է»: Նրա ասելով, անցյալ տարի երկիրը քիչ էր մնում կորցներ ձայնը գլխավոր ասամբլեայում, վերջին պահին աննշան մուծումներ կատարելով ՄԱԿ-ի գանձարան:

Վաշինգտոնը համաշխարհային հանրակցության կազմակերպությանը պարտք է աստղաբաշխական գումար՝ ավելի քան 1 մլրդ դոլար, ինչը կազմում է ՄԱԿ-ի մնացած բոլոր անդամների ընդհանուր պարտքի երկու երրորդը:

Թիմ Վերթը գլխավորում է այն ֆոնդը, որն ստեղծվել է անցյալ տարի միլիարդատեր Թեդ Թըրների կողմից: Նրա խնդիրն է աջակցել այն ուժերին, որոնք ձգտում են հասնել Միացյալ Նահանգների կողմից ՄԱԿ-ի բյուջեին պարտքի մարմանը:

Քաղաքականություն եւ զենքեր վաճառող Քոհենը

Օրերս ավարտվեց ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարար Ուիլյամ Քոհենի շրջագայությունը Ծոցի համագործակցության խորհրդի արաբական երկրներ, ինչպես նաեւ Եգիպտոս, Հորդանան եւ Իսրայել: Այս շրջապտույտը բազում կասկածահարույց նպատակներ ուներ եւ առաջ բերեց հարցականներ եւ հակասական դիրքորոշումներ, հայտարարություններ: Այս առումով լիբանանյան «Ալ Սաֆիր» թերթը հայտարարել է, թե Քոհենը Ծոցի երկրներին է ներկայացրել Իրաքի մասնատման մի նախագիծ: Հիշեցնենք, որ Բահրեյնի իշխանը Քոհենին հանդիպելուց 5 րոպե հետո վախճանվեց սրտի տագնապից: Ինչեւէ, եգիպտացի վերլուծաբան Մահմուդ Աուադի այս նյութը, որ հեռարձակվել է «Մոնտե Կառլո» ռադիոյով, եւս մի արձագանք է վերոհիշյալ շրջագայությանը:

ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարար Ուիլյամ Քոհենի շրջագայության հետ մեկտեղ մարդս շփոթվում է միեւնույն բանի հականիշների միջեւ: Արդ, ամերիկացի նախարարն այս անգամ տարածաշրջան եկավ իբրեւ զենքերի եւ քաղաքականության վաճառական: Զենքի առումով առկա են ամերիկյան այլ զենքերի նոր գործարքներ, որոնց պայմանագրերը գրեթե հասնում են 15 մլրդ դոլարի: Նախարար Ուիլյամ Քոհենն ասաց, որ ԱՄՆ-ը համաձայնվել է նոր զենքերի մատակարարմանը, իր կողմից, իհարկե, ավելացնելով, որ գնորդները դրանք խստիվ պահանջել են իր երկրից: Քաղաքական ոլորտում ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարը շեշտեց, որ ռազմական ճնշումն ընդդեմ Իրաքի շարունակվելու է, մինչդեռ ամերիկյան վարչակազմի այլ աղբյուրներ հայտնեցին, թե Իրաքում տիրող վարչակարգի փոփոխությունը գուցեեւ իրականացվի նախագահ Բիլ Քլինթոնի գահակալության ավարտից առաջ, այն է՝ 2 տարուց շուտ: Նախարարը հայտարարեց նաեւ, որ ինքը լիովին գոհ է Ծոցում եղած դիրքորոշումից՝ ԱՄՆ-ի եւ Ծոցի բոլոր պետությունների միջեւ առկա հարաբերությունների վերաբերյալ, հավաստիացնելով, որ «ինչ պահանջեցինք, ընդունեցին»: Սակայն, երբ ԱՄՆ-ի նախարարին ասվեց, թե ի շարս Ծոցի այլ երկրների, Կատարը, օրինակ, կոչ է արել դադարեցնել ամերիկյան ռազմական հարվածներն ընդդեմ Իրաքի, նա, մոռանալով դա, պահանջեց նայել գործերին եւ ոչ թե զուտ խոսքերին: Լավ, երբ այս սկզբունքը կիրառենք հենց ամերիկյան քաղաքականության նկատմամբ, ապա գտնելու ենք շատ ու շատ բաներ, որոնց առջեւ հարկ է կանգ առնել:

ԱՄՆ-ը ասում է, թե Ծոցի բոլոր պետությունները ամերիկյան քաղաքականության կողմնակից են եւ դրանով ոգեւորվում են, սակայն գործերն ուրիշ բան են ասում: Մինչ ԱՄՆ-ը հայտարարում է, թե համամիտ չէ Իրաքի մասնատմանը, ռեալ գետնի վրա նա իրոք երկիրը Իրաքի հյուսիսում եւ հարավում բաժանում է՝ թռիչքազերծ գոտիներ ստեղծելով եւ Իրաքի հյուսիսում գործնականորեն քրդական անկախ պետության սերմեր ցանելով: Մինչ ԱՄՆ-ը ասում է, որ նավթի գների անկումը վերաբերում է առաջարկին ու պահանջարկին միայն, բայց եւ այնպես, էժան նավթը ամերիկյան գերագույն շահ է հիմա: Արդյունքում ոչ թե խոսքերի, այլ գործերի միջոցով ենք ճանաչում ամերիկյան իսկական քաղաքականությունը:

Ա. Մ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Մասիս սարիս չափ Շիրակ երգիրը կսիրեմ»

Հովհաննես Շիրազի մահվան 15-ամյակը

Հովհաննես Շիրազի պոեզիան ներշնչել է հայ կոմպոզիտորներից շատերին՝ ստեղծելու իրենց լավագույն երգ ու ռոմանսները: Հայ վոկալ-կամերային երաժշտության ժանրում իրենց ուրույն տեղն են գտել Միքայել Միրզայանի, Մարտին Մազմանյանի, Ստեփան Ջրբաշյանի, Արամ Մերանգուլյանի, Գեղունի Չթչյանի, Վլադիլեն Բալյանի... մեծ բանաստեղծի քերթվածներով ստեղծված երգերը:

Այսօր, Հովհաննես Շիրազի մահվան 15-ամյա տարելիցին, ինչպես եւ իր կյանքի օրոք, դրանք զարդարում են մեր հանրաճանաչ կատարողների երգացանկերը:

...Տարիներ առաջ էր: Մի քանի երաժիշտ այցելել էինք քանդակագործ Արա Շիրազի արվեստանոցը: Զրուցում էինք, բանավիճում մեր մշակույթի 60-ականների ավանգարդիստական շարժման շուրջ: Անսպասելիորեն եկավ Շիրազը, միացավ մեզ: Կոմպոզիտորներից մեկը հարցրեց. «Վարպետ, հատուկ երգի համար բառեր գրած կա՞ս»: «Ո՛չ, իրեն բնորոշ երեխայական խռովկանությամբ արձագանքեց բանաստեղծը, ես գրում եմ պո-ե-զի-ա»: Ապա պահ լռությունից հետո ասաց. «Չէ, մի անգամ գրել եմ... Վլադիլեն Բալյանի համար»: «Կարդա, վարպետ», խնդրեցինք: Շիրազը մի գավաթ գինի խմեց, չնայած առանց այդ էլ գինովցած էր, գլուխը փոքրինչ իջեցրեց կրծքին, կիսախուփ աչքերով պաթետիկորեն սկսեց արտասանել.

Հայաստանի աղն ես Գյումրի.
Դու խոսքաշեն, արամիս.
Ճշմարտության մաղն ես Գյումրի.
Դու իմաստուն միամիտ...

Շիրազը կարդում էր հետզհետե ոգեւորվելով, ձեռքի արտահայտիչ շարժումներով ասես լրացնելով այն, ինչը չէր երկփեղկվում իր, փոքր-ինչ խռպոտ ձայնի ելեւէջներով: Լսում էի վարպետին ու մտաբերում «Գյումրի-Լենինական» երգի ստեղծման պատմությունը:

Լենինականի քաղկոմի առաջին քարտուղար Գեւորգ Ղարիբջանյանը մի օր իր մոտ հրավիրելով կոմպոզիտոր Վլադիլեն Բալյանին, ասում է. «Շիրազի խոսքերով «Սեւ գաղտնի թող մնա» երգը դու ես գրել, չէ՞... Դե մի այդպիսի երգ էլ ստեղծիր Լենինականի մասին»: «Առանց տեքստի երգ չեմ գրում», պատասխանել է կոմպոզիտորը: «Խոսքերը Շիրազը կգրի», ասում է քաղկոմի քարտուղարը: «Չի՛ գրի, նա հատուկ խոսքեր չի գրում», կասկածամտել է Վլադիլեն Բալյանը, քաջատեղյակ լինելով Շիրազի սկզբունքին. «Շատ կոմպոզիտորներ են խնդրել՝ մերժել է»: «Քեզ չի մերժի», ավարտել է զրույցը Ղարիբջանյանը:

Ո՞րն էր այս վստահության պատճառը: Անշուշտ այն, թե ինչ փառահեղ պատմություն ունեցավ Հովհաննես Շիրազի բանաստեղծություններից մեկի տեքստով Վլադիլեն Բալյանի ստեղծած երգը՝ «Քնարական» կամ «Սեւ գաղտնի թող մնա» վերնագրով: Իրավացիորեն է նշում կոմպոզիտոր Էդվարդ Միրզոյանը, որ այս երգն արժանացել է հնարավոր բարձրագույն գնահատմանը՝ ժողովրդական երգի համարմանը: երգ, որ 40 տարուց ավելի հնչում է բազմաթիվ երկրներում, որի ձայնագրությունները մեծ պահանջարկ ունեն սփյուռքում, որը 3 անգամ թողարկվել է «Մելոդիա» եւ ֆրանսիական «Շան դյու Մոնդ» ֆիրմաների կողմից: երգ, որ համախակի համերգների ժամանակ հայտարարվել է որպես ժողովրդական, երգ, որ աշխարհի տարբեր ծագերում թե՛ հայերը, թե՛ այլազգիները «լսողությամբ» սովորելով երգել են, իրապես համոզված լինելով, թե հայկական ժողովրդական երգ են երգում: Եվ նկատի առնենք, երգը սովորաբար ընկալվում է ժողովրդական, երբ կոմպոզիտորի մասնագիտական վարպետությունը սերտորեն փոխկապակցված է ժողովրդի երաժշտական մտածողությանը, երբ կոմպոզիտորը խոսում է իր ժողովրդի հոգու խորքից բխող երաժշտական լեզվով:

* Եվ մի օր Վլադիլեն Բալյանի տանը հնչեց հեռախոսազանգ. «Քեզ Գեւորգը բան ասե՞լ ա... Խոսքերը

պատրաստ են, եկ, տար»: Շիրազն էր: Ոգեւորված կոմպոզիտորը շտապեց վարպետի մոտ: Բանաստեղծը դիմավորեց նրան Լենինի պողոտայի իր երկրորդ հարկի բնակարանի պատշգամբում, ձեռքին՝ թղթի կտոր: Տեսնելով, որ Բալյանը շենքին է մոտենում, Շիրազն օդ թռցրեց թուղթը: Եվ մինչեւ Բալյանը ճիգեր էր անում որսալու այդ թանկ մասունքը, որ քամու քմահաճությամբ վերուվար անելով օդում, հանգրվանեց բարձր սյունազարդերից մեկի վրա, վարպետը գոհ իր արարքից քահ-քահ ծիծաղում էր ու բացականչում. «Բռնի, դե-դե թռավ երգս, կարո՞ղ ես, բռնի...»: Ապա Շիրազն անվրդով սենյակ է մտնում, վերադառնում երկար փայտը ձեռքին, սակայն մինչ այդ քամին հոժարակամ «հանձնում է» Վլադիլեն Բալյանին իր ապագա երգի բառերը, Շիրազի ձեռագրով:

Մեծագույն պատասխանատվությամբ է ուսումնասիրում կոմպոզիտորը Շիրակի ժողովրդական մեղեդիները, Շերամի երգերի հնչյունային ոլորտը՝ իր ապագա երգում, Գյումրվա երաժշտական ազգային բանահյուսությանը հարազատ մնալու միտումով: Կոմպոզիտորը գրեց երգի 12 տարբերակ, եւ սակայն 13-րդը ներկայացրեց հանրության դատին: Լենինականի Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի անվան երաժշտական ուսումնարանի լեփ-լեցուն դահլիճում, ուր հավաքվել էին մանկավարժական կազմը, ուսանողները, քաղաքի ղեկավարությունն ու բազմաթիվ լենինականցիներ, Հովհաննես Շիրազի բառերով ստեղծված Վլադիլեն Բալյանի «Գյումրի-Լենինական» երգը կատարեց Ռուբեն Մաթեւոսյանը:

«Եթե «Սեւ գաղտնի թող մնա» շիրազյան երգի մեղեդին միանգամից ծնվեց, ապա «Գյումրի-Լենինական» երգի վրա աշխատանքս, այո, երկար տեւեց, պատմում է կոմպոզիտորը: Մի օր փողոցում պատահաբար դեմս ելավ Շիրազը, հայացքը զայրացած էր, ձայնը՝ բարձր, անցորդների ուշադրությունը գրավող. «Ես Շիրա՞զն եմ, քո երգին ինչքա՞ն պիտի սպասեմ...»: Ոչինչ չկարողացա պատասխանել վարպետին, բայց այդ գիշեր ստեղծվեց մեղեդին, այն 13-րդը, որն ինձ գոհացրեց ու դարձավ երգ: Երեւի մեծ էր կրկին վրդովված Շիրազին հանդիպելու ահը»:

Ռուբեն Մաթեւոսյանի անդրանիկ կատարումից հետո Արամ Մերանգուլյանի անվան ժողովրդական գործիքների անսամբլն ընդգրկեց երգը Ֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճում անցկացվող Հայաստանի կոմպոզիտորների միության 5-րդ պլենումի բացման տոնական համերգի ծրագրում: Բազում ականատեսների թվում, հիշում եմ բացառիկ ջերմ ընդունելությունը եւ այն երախտախինդ խանդավառությունը, որով համերգի ավարտին շրջապատել էին կոմպոզիտորին մեր լենինականցի գործընկերները, կոմպոզիտորներն ու երաժշտագետները: Հիշում եմ նաեւ, ինչպես պլենումը եզրափակող քննարկման ժամանակ երաժշտագետ Եվգենիա Գիլինան ասաց. «Հազվադեպ է լինում, երբ երգը ստացվում է թե՛ ժողովրդական լեզվամտածողությանը հարազատ, թե՛ բարձր պրոֆեսիոնալ, եւ բանաստեղծական աղբյուրին այդքան համահունչ: Այդպիսին է Վլադիլեն Բալյանի՝ Հովհաննես Շիրազի խոսքերով գրած «Գյումրի-Լենինական» երգը»:

Շուտով շիրազյան շնչով ծնված երգի մեղեդին դարձավ նաեւ Լենինականի խորհրդանիշը եւ քաղաքի ռադիոկայանի ազդականչը: Նրա ջերմաշունչ, հայրենասեր հեւքին ընդառաջ, երկար տարիներ արթնանում էր Շիրակ աշխարհը: Եվ մեծ ու փոքրի շուրթերին էին բանաստեղծի տողերը. «Արագածը արքայական ոսկե թագն է քո հողի, Քո մի քարն էլ, Լենինական, աշխարհի հետ չեմ փոխի»: Բառ-մեղեդի էր դա, որ շնչում-տրոփում էր գյումրեցիների սրտում: Բայց մի օր... ճակատագրի դաժան խա՞ղ էր դա, թե՞ մեզ համար անմեկնելի, ի վերուստ տրված խորհուրդ... Հայկական Հանրագիտարանի գլխավոր խմբագրության արվեստի բաժնի իմ աշխատասենյակում ընթերցում էի տպագրության նախապատրաստվելիք հոդվածներից մեկը: Ձայնասփյուռը միացրած էր: 1988 թ. դեկտեմբերի 7-ն էր, ժամը 11:30: Քաղաքամայր Երեւանի ռադիոյի երաժշտական ծրագրով հայտարարվեց համերգ Գրիգոր Եղիազարյանի սաների եւ այդ թվում՝ Վլադիլեն Բալյանի ստեղծագործություններից: Երկրաշարժի սարսափազդու ցնցումներին զուգընթաց ռադիոընդունիչից Հայաստանով մեկ սփռվում էին շիրազյան տողերը. «Շիրազամայր իմ Գյումրի, դու մի բառ ես, բայց մի աշխարհ, Արագածին բազմած արծիվ, հավերժ կարոտ, իմ քաղաք...»:

...Այն օրը, տարիներ առաջ, Արա Շիրազի արվեստանոցում վարպետը, կարդալով մեզ համար «Գյումրի-Լենինական» երգի բառերը, ասաց. «Դուք, երաժիշտներդ, լավ իմացեք, երգը որ արի-թեւածի՝ երկու թեւ պիտի ունենա: Թե չէ ի՞նչ երգ ա, որ... Թեւից մեկը բանաստեղծական խոսքն ա, մյուսը՝ մեղեդին: Բալյանի «Քնարականը» էդպիսի երգ ա, էդ պատճառով էլ նրա համար նոր բառեր գրեցի, կյանքումս առաջին-վերջին անգամ»: Լռությունից հետո վարպետն ասաց. «Քնարական»-ում ճիշտ եմ գրել, երբ Շիրազը իր յարի մոտ կերթա՝ «Ճամփեն պիտի չիմանա, թե ուր կերթամ ես»: Բայց երբ իմ սիրուն Լենինականը կերթամ, կուզեմ ամբողջ Գյումրին իմանա, որ Շիրազն է եկել, կուզեմ իմանա, որ Մասիս սարիս չափ Շիրակ երգիրը կսիրեմ»:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ,
երաժշտագետ,
արվեստագիտության թեկնածու

ԲԵՌԼԻՆ

Մահացավ Եհուդի Մենուհինը՝ աշխարհահռչակ ջութակահարը եւ դիրիժորը

Բեռլինում, Մարտին Լյութերի անվան հիվանդանոցում կյանքի 83 տարում սրտային անբավարարությունից վախճանվեց Եհուդի Մենուհինը՝ 20-րդ դարի մեծ ջութակահարը:

Մենուհինը ծնվել է 1916 թվականին Ռուսաստանից Նյու Յորք տարագրված հրեական ընտանիքում: Յոթ տարեկանում նա տվեց իր առաջին մենահամերգը: Երկու տարի անց հանդես եկավ նվագախմբի հետ: 16 տարեկանում տրված Էլգարի համերգի ձայնագրությունը՝ հեղինակի ղեկավարությամբ, Մենուհինի փառքը հասցրեց ԱՄՆ-ի սահմաններից դուրս՝ Գերմանիայի, Ֆրանսիայի ու Անգլիայի ունկնդիրներին: Գալով նրա մոտ մի համերգից հետո Ալբերտ Էյնշտեյնը բացականչեց. «Հիմա ես գիտեմ, որ երկնքում Աստված կա»:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի տարիներին Մենուհինը բազմաթիվ համերգներ տվեց ռազմական ճամբարներում: Ի դեպ, նա համերգ տվեց նաեւ Գերմանիայում՝ պատերազմից անմիջապես հետո, դրանով իսկ ցուցադրեց իր հանդուրժողականությունը ու նախապաշարումների բացակայությունը: 40-ականների վերջում երաժիշտը բնակություն հաստատեց Մեծ Բրիտանիայում:

Նրա դիրիժորական խաղացանկը սկսվում էր բարոկկոյից եւ տարածվում մինչեւ ժամանակակիցների երկերը, ընդ որում նա առանձնահատուկ ուշադրություն էր դարձնում այն երկրի երաժշտությանը, որտեղ բնակվում էր, եւ 1965 թ. ստացել էր ասպետական տիտղոս: Ի դեպ, այդ տիտղոսի իրավունքներից մեծ ջութակահարը չէր կարող օգտվել 20 տարվա ընթացքում, մինչեւ չստացավ բրիտանական քաղաքացիություն: 1993 թվականին Մենուհինը պսակվեց լորդի տիտղոսով:

Նա ուներ բազմակողմանի հետաքրքրություններ: Բարեկամ էր ջազ-երաժիշտների հետ, զբաղվում էր յոգայով, նվագում էր հնդիկ մեծ սիտարահար Ռավի Շանկարի հետ՝ եվրոպացիների մեջ հետաքրքրություն ստեղծելով հնդկական երաժշտության նկատմամբ: Մինչեւ վերջին տարիները Մենուհինը բազմաթիվ համերգներ էր տալիս ու ձայնագրվում, զբաղվում էր բարեգործությամբ: Նրա 80-ամյա հոբելյանն աշխարհով մեկ նշվեց համերգներով եւ փառատոններով, նրան նվիրում էին իրենց ստեղծագործություններն աշխարհի հայտնի կոմպոզիտորները: Մի քանի օր առաջ Մենուհինը ժամանեց Բեռլին, որպեսզի ղեկավարի Վարշավայի սիմֆոնիկ նվագախումբը:

Մենուհինի հեռանալուց հետո շատ քիչ անուններ են մնում, որոնք մարմնավորում են անցնող դարի երաժշտական արվեստը:

Մեծ Բրիտանիայում Հայաստանի դեսպան Արմեն Սարգսյանն ինձ պատմում էր, որ մտադիր էր Մենուհինին հրավիրել Հայաստան՝ համերգներ տալու: Չհասցրեց:

Ինձ բախտ վիճակվեց լինել Մենուհինի համերգին Փարիզի հանրահայտ «Պլեյել» համերգասրահում: Ինչպիսի՜ աստվածային երաժշտություն, աստվածային կատարում:

ՀԵՆՐԻԿ ԱՎԼՈՅԱՆ

ՇԻՐԱԿ

Մարզային մանկապատանեկան թերթ՝ «Նախաշավիղ»

Շիրակի մարզի այս նոր՝ մանկավարժական-մանկապատանեկան լրագիրը, որի անդրանիկ համարն օրերս հանձնվեց ընթերցողին, բացվում է «Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ» վերնախորագրով, «Հայր մեր»-ով, «Մեր հայրենիք» օրհներգով: Ասել է թե՝ թերթը հավաստում է այդ գաղափարների շունչն ու ոգին ունենալու եւ մանուկ ու պատանի ընթերցողների հոգիները դրանց լույսով լցնելու իր տրամադրվածությունը: «Նախաշավիղը» խոստանում է միշտ մնալ մանուկ՝ ժիր, կայտառ, կենսունակ եւ մշտածիծաղ: Խոստանում է պաշտպանել երեխաների իրավունքներն ու շահերը, պատասխանել նրանց հուզող հարցերին: Ընթերցողին ուղղված խոսքում նշվում է, որ լրագրի էջերում հավուր պատշաճի կլուսաբանվի մարզի կրթօջախների առօրյան, նախապատվությունը կտրվի արտառոց ու հետաքրքիր լրատվությանը, հրատապ, հանրամատչելի հոդվածներին ու նյութերին, կտպագրվեն տեղի մանկավարժների խորհրդատվությունները կրթության, դաստիարակության, կյանքի ամենատարբեր հարցերի մասին:

«Նախաշավիղի» գլխավոր խմբագիրն է ճանաչված բանաստեղծ Շիրակ Մանուկյանը, հովանավորները՝ Շիրակի մարզպետարանի կրթության վարչությունը եւ Գյումրիի քաղաքապետարանի համանուն բաժինը: Ողջունելով այսպիսի կարեւոր թերթի ծնունդը այս դժվարին ժամանակներում, մաղթենք նրան հաստատուն ընթացք եւ իր կոչման բարձրության վրա լինելու հաջողություն:

Գ. Մ.

digitised by A.R.A.R.@

ԲՌՆՑՔԱՄԱՐՏ

Մարտական ոչ-ոքի

Կամ կողոպուտ՝ օրը ցերեկով

Նյու Յորքի «Մեդիսոն Սքվեր Գարդեն» մարզադահլիճում անցկացվեց այնքան սպասված մենամարտը ծանրքաշային բռնցքամարտիկներ Էվանդեր Հոլիֆիլդի (ԱՄՆ) եւ Լեննոքս Լյուիսի (Անգլիա) միջեւ: Մարզաձեւի երկու միությունների՝ WBA-ի եւ IBF-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Հոլիֆիլդն ու WBC-ի վարկածով չեմպիոն Լյուիսը պետք է որոշեին բացարձակ չեմպիոնին, որին եւ պետք է հանձնվեին բոլոր երեք գոտիները:

Մրցամարտից առաջ մասնագետները մոտավորապես հավասար էին գնահատում բռնցքամարտիկների հնարավորությունները: 33-ամյա Լյուիսը մրցակցին գերազանցում է ֆիզիկական տվյալներով (նրա հասակը 196 սմ է, քաշը 111,4 կգ, իսկ Հոլիֆիլդինը՝ համապատասխանաբար 189 սմ եւ 97,4 կգ): Լյուիսը նաեւ 3 տարով երիտասարդ է Հոլիֆիլդից, ինչը եւս առավելություն է: Սակայն գիտակները նաեւ նշում էին, որ Հոլիֆիլդը բարձր մակարդակի մրցումների ավելի մեծ փորձ ունի, իսկ նրա հավակնոտ մրցակիցը ռինգում չի հանդիպել ժամանակի ուժեղագույնների հետ, ինչպիսիք են Թայսոնը, Հոլիֆիլդը, Ֆորմենը, Բոուին, Մուրերը...

Ինչպես ընդունված է պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտում, հանդիպումից առաջ երկու մարզիկներն էլ սպառնում էին մրցակցի հախից գալ: Բայց դե ամեն ինչ որոշվում է ռինգում:

«Մեդիսոն Սքվեր Գարդենում» հավաքված 20 հազար հանդիսատեսներն ու բազմամիլիոն հեռուստադիտողներն ականատես եղան գրավիչ պայքարի: 12 ռաունդանոց մենամարտն ընթացավ փոփոխակի հաջողությամբ եւ, թերեւս, մրցավարները լավագույն որոշումն ընդունեցին: Նրանցից մեկը հաղթանակը շնորհեց Հոլիֆիլդին, մյուսը՝ Լյուիսին, երրորդն էլ հավասար համարեց մարտը: Հանդիպումը ոչ-ոքի գնահատվեց, եւ երկու բռնցքամարտիկները պահպանեցին իրենց կոչումները:

Մենամարտից անմիջապես հետո Լյուիսն իր բազմամարդ շքախմբի հետ լքեց մրցավայրը՝ հրաժարվելով ռինգում հարցազրույց տալու ավանդույթից: Փոքր-ինչ ուշ նա հայտարարեց. «Ոչ-ոքին անարդարացի էր, ես նկատելիորեն ուժեղ էի: Վստահ էի, որ ինձ հաղթանակ կշնորհեն»: Հոլիֆիլդի կարծիքով հավասար պայքար ընթացավ. «Դա շատ գեղեցիկ մենամարտ էր: Ես գոհ եմ արդյունքից»: Իհարկե, Հոլիֆիլդը գոհ է նաեւ մեկ այլ արդյունքից: Ինչպես նախապես որոշված էր, անկախ նրանից, թե ինչպես կավարտվեր մենամարտը, նա 20 մլն դոլար պարգեւավճար պետք է ստանար, իսկ Լյուիսը՝ 10 մլն:

Շատ մասնագետներ մենամարտի արդյունքը արդարացի են համարում: Սակայն կան նաեւ այլ կարծիքներ: «Սկանդալ», «Խայտառակ կողոպուտ օրը ցերեկով», այսպիսի եւ նման անվանումներով են մեկնաբանում բռնցքամարտիկների մենամարտը որոշ լրատվական գործակալություններ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պրոֆեսիոնալ ռինգում շարունակում է իր հաղթարշավը մեր հայրենակից Արթուր Գրիգորյանը: Գերմանիայի Լյուբեկ քաղաքում անցկացված 12 ռաունդանոց մենամարտում Գրիգորյանը (նկարում՝ ձախից) պարտության մատնեց իսպանացի Օսկար Գարսիա Կանոյին եւ պահպանեց թեթեւ քաշում աշխարհի չեմպիոնի կոչումը:

ՇԱԽՄԱՏ

Առաջնությունը նվիրված էր երկրաշարժի զոհերի հիշատակին

Ավարտվեց Սյունիքի երկրաշարժի զոհ դարձած շախմատիստներ Արծրուն Աբոյանի, Միեր Մաշակարյանի եւ Մելիք Ղազարյանի հիշատակին նվիրված քաղաքի անհատական առաջնությունը, որն ընթանում էր Սյունիքի շախմատիստի տանը: 15 օր տեւած մրցաշարին մասնակցեցին 20 շախմատիստներ: Նշենք, որ նրանցից երկուսը՝ 10-ամյա Խաչիկ Մաշակարյանը եւ 12-ամյա Ռուբեն Թոսունյանը կմասնակցեն ապրիլի 5-ից սկսվող Հայաստանի պատանիների առաջնությանը:

Քաղաքի առաջնությունը շահեց Արտավազդ Թոսունյանը, երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրավեցին համապատասխանաբար Համլետ Ղոչիկյանն ու Արմեն Հարությունյանը: Հաղթողների համար մրցանակներ էին պատրաստել զոհված շախմատիստների ընտանիքները:

Առաջնության օրերին զուգահեռաբար անցկացվեց շախմատի կայծակնային մրցաշար, որին մասնակցեց 13 մարզիկ: Առաջին տեղը գրավեց Սուրեն Հովսեփյանը, երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրավեցին համապատասխանաբար Արտավազդ Թոսունյանն ու Միհրան Միսակյանը:

ՆԵԼԼԻ ՄԱՏԱՂՅԱՆ

ՀԵԾԱՆՎԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏ

Վերադարձան մրցանակներով

Իրանում ավարտվեցին Իսլամական հեղափոխության տարեդարձին նվիրված «Արեւածագի 10 օրը» անվանումով միջոցառումների ծրագրով անցկացված բազմօրյա հեծանվավազքի մրցումները: Ընդհանուր մրցատարածությունը 800 կմ էր, այն կազմված էր 9 փուլից:

Մրցումները բավականին ներկայացուցչական էին. Իրանի 5 թիմերից բացի, հանդես եկան Ռուսաստանի, Ղրղզստանի, Ադրբեջանի, Թուրքմենստանի եւ Հայաստանի հավաքականները: Թիմային պայքարում մեր հեծանվորդները գրավեցին 4-րդ տեղը՝ իրենցից առաջ թողնելով Իրանի առաջին, Ղրղզստանի եւ Իրանի երկրորդ հավաքականներին:

Անհատական հաշվարկում հաղթեց իրանցի Միզա Մալաքին, որը մրցատարածությունն անցավ 19 ժամ 17 րոպե 11 վայրկյանում: Հաղթողից 24 վայրկյանով ետ մնաց նրա թիմակից Ասկարին: Իսկ վերջինիս ընդամենը 1 վայրկյանով զիջեց Հայաստանի հավաքականի անդամ Արսեն Ղազարյանը, որը երրորդ մրցանակին արժանացավ:

Մեր հեծանվորդները շատ հաջող հանդես եկան մրցումների նախաբանում՝ 3 կմ անհատական վազքում: Այստեղ հաղթեց Արմեն Գյոզալյանը, երկրորդը իրանցի Ջաֆար Նիյաղն էր, իսկ հաջորդ երկու տեղերում կրկին Հայաստանի մարզիկներն էին՝ Մայիս Աղրեսյանը եւ Արսեն Ղազարյանը:

Հայ շախմատիստների հաղթանակները

Հայաստանի երկու շախմատիստներ՝ Նորայր Քալանթարյանը եւ Անդրանիկ Մաթիկոզյանը շարունակեցին իրենց մրցելույթները Ֆրանսիայում: Նրանք հաջող հանդես եկան Փարիզում շվեյցարական մրցակարգով անցկացված երկու մրցաշարերում, որոնք կազմակերպել էր «Ապսատ» ընկերությունը:

Առաջին մրցաշարում միջազգային վարպետ Քալանթարյանը 7 հնարավորից վաստակեց 6 միավոր եւ բաժանեց 1–4 տեղերը: Մաթիկոզյանը հաղթողների խմբից ետ մնաց ընդամենը կես միավորով եւ գրավեց 5-րդ տեղը:

Մյուս բաց մրցաշարում ավելի հաջող խաղաց Անդրանիկը: Այս պատանի շախմատիստը ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչ Քամրան Շիրազիի հետ բաժանեց 1–2-րդ տեղերը: Մրցաշարի հաղթողները 9 հնարավորից 8-ական միավոր վաստակեցին: Քալանթարյանը 7,5 միավոր վաստակեց եւ բաժանեց 3–5-րդ տեղերը:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

2. Որդ: 3. Ֆրոդ: 4. Քեյթ: 5. ...ս: 6. «Հունոն»: 7. Օֆսեթ: 8. Ստենդալ: 11. «Լաոկոոն»: 13. Փիլոն: 14. Նարվա: 15. Կարա: 16. Սեդու: 17. Պեգաս: 18. Նարդի: 24. Նուբար: 25. Սամում: 26. Շաման: 27. Կուրբե: 29. Արա: 31. Անի: 33. Ֆոլկներ: 34. Բենուր: 35. Լենին: 37. Արդեն: 38. Բուլաս: 39. Ռոբերտս: 41. Ակին: 43. Վուալ: 47. Շոպեն: 48. Թեդուս: 52. Հավր: 53. Սիամ: 55. Երե: 57. Աոլ:

Հորիզոնական

1. Ռուրֆ: 4. Քալի: 8. Սանդ: 9. Ուրուգվայ: 10. Սեուլ: 12. Ելֆին: 15. Կոտեմ: 17. Պաննո: 19. Ավան: 20. Թեթե: 21. Դոլար: 22. Գարբո: 23. Վնաս: 26. Շուկա: 28. Լանդաու: 30. Ուստիան: 32. Մոմ: 33. Ֆաքուլա: 36. Բամբիո: 40. Երամ: 42. Նվեր: 44. Լենոն: 45. Դելիբ: 46. Իդիս: 48. Թաղե: ... Նարին: 50. Նովել: 51. Նոտար: 54. Ռոդե: 56. Արեգունի: 57. «Մուս»: 58. Զեբր: 59. Մուլք:

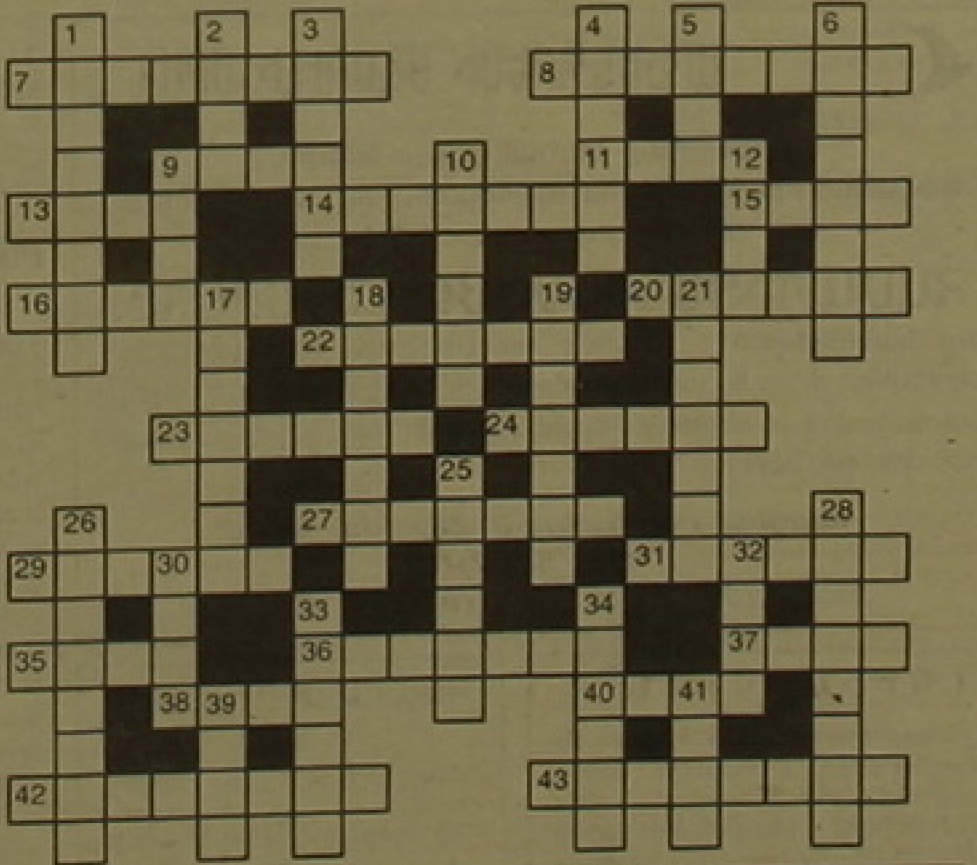

Շաբաթօրյա «Ազգի» մրցանակային խաչբառի հաղթող ճանաչվել եւ արժեքավոր մրցանակին է արժանացել տնտեսագետ **Հովսեփ Լեհենցյանը**:

Խրախուսական մրցանակների են արժանացել «ՆՏ-ՀԱ-ՊԵՏ» ՍՊԸ տնօրեն **Զարմիկ Պետրոսյանը**, Միջազգային ինվեստիցիոն բանկի թիվ 22 գործառնական գրասենյակի պետ **Ռոբերտ Սկրտչյանը**, «Նաիրիտ» ԳԱ ՓԲԸ հաշվապահական աուդիտի **Գարեգին Խաչատրյանը** եւ ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի 2-րդ կուրսի ուսանող **Զոհրիկ Ծատուրյանը**:

Հաջորդ մրցանակային խաչբառը կտպագրվի **«Ազգի»** մարտի 20-ի համարում:

Փորձե՛ք լուծել, եւ արժեքավոր մրցանակը **Ձե՛րն է**:

Ուղղահայաց

1. Երկրագործական հին աստվածություն, որի պաշտամունքը տարածված էր Թեսալիայում, Բեովտիայում, Հոնիայում եւ Իտալիայում: 2. Բազեազգի գիշատիչ թռչուն: 3. Շաբաթվա օր: 4. Հին հայոց տոմարի ամիսներից: 5. «Մաուգլի» հեքիաթի հերոսներից: 6. «9-րդ ...» Երեւանում լույս տեսնող խաչբառային թերթ: 9. Հայ բանաստեղծ: 10. ՌԴ-ում գտնվող ինքնավար հանրապետության բնակիչ: 12. Երեսին քսած սնգույր: 17. Մարդու եւ կենդանիների կմախքի հիմնական մասը: 18. Ծագումով հույն հռոմեացի պատմիչ, հաղորդել է հայոց Տիգրան Բ արքայի գործունեության մասին արժեքավոր տեղեկություններ: 19. Համեմունք: 21. Հայոց արքա (մ. թ. ա. 189-160 թթ.): 25. Հողային կալվածք: 26. Հայ շախմատիստ, միջազգային գրոսմայստեր: 28. Որեւէ աշխատանք կատարելու գրավոր հրաման: 30. Զիասած, խակ խաղող: 32. Գրենական պիտույք: 33. Կ. Երիցյանի մարմնավորած կերպարը «Նվագախմբի տղաները» կինոնկարում: 34. Շրջնածածկավորների ընտանիքի բույս, դաղձ: 39. Կիսակապիկների ցեղի կենդանի: 41. Կահույքի մաս:

Հորիզոնական

7. Մսից պատրաստած սննդամթերք: 8. Պաշտպանական գլխարկ: 9. Գործող անձ Ռ. Վագների «Զիգֆրիդ» օպերայում: 11. Ռուսաստանցի մարմնամարզիկ, 1996 թ. օլիմպիական խաղերի հաղթող: 13. Քիմիական տարրի փոքրագույն մասնիկ: 14. Բ. Շոուի «Հաճելի պիեսներ» ժողովածուի ստեղծագործություններից: 15. Թարմ ծաղիկներից ու ոստերից պատրաստված շրջանակաձեւ հյուսածո: 16. Խոհանոցային հագուստ: 20. Համաստեղություն երկնքի հարավային կիսագնդում: 22. Արամ Խաչատրյանի բալետներից: 23. Ս. Ցվայգի վեպերից: 24. Սուրճի խորհրդային «գործընկերը»: 27. ԱՄՆ-ի օրենսդիր մարմինը: 29. Մսեղեն եւ ձկնեղեն ճաշերի անոթ, ամանի գավաթ: 31. Հեքիաթային «քաջ» հերոսի կնոջ անունը: 35. Հովհ. Թումանյանի ստեղծագործության գլխավոր հերոսուհին: 36. Հոմերոսի էպիկական պոեմներից: 37. Ամուսնու եղբայրը: 38. Հացի թխվածքի հումքը: 40. Փչացած նյութերի մեջ երեւան եկող մանր որդ: 42. Հաղորդության գինի: 43. Կինոբեմադրիչ, խորհրդային կինեմատոգրաֆիայի հիմնադիրներից:

Կազմեց Վ. ՍԱՂԱԹԵԼՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքով

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՊՀ անդամ մի շարք երկրներ կրկին չկամություն են հանդես բերում

Մոսկվայում հանդիպեցին ԱՊՀ գլխավոր շտաբների պետերը

Մոսկվայում փակ դռների հետեւում տեղի ունեցած ԱՊՀ անդամ պետությունների զինված ուժերի գլխավոր շտաբների պետերի կոմիտեի հերթական նիստը բավական լիարժեք է արտացոլել այն միտումների պատկերը, որ զարգանում է Համագործակցության ներսում, ոչ միայն ռազմական, այլեւ քաղաքական բնագավառներում: Դրա մասին է վկայում նախ եւ առաջ միջոցառման մասնակիցների կազմը: Շտաբների պետերը ժամանել էին միայն Ռուսաստանից, Ղազախստանից, Բելառուսից եւ Հայաստանից: Կիրգիզիայից եկել էր շտաբի պետի առաջին տեղակալը, մոսկովյան նիստը արհամարհեցին Ուզբեկստանը, Թուրքմենստանն ու Ուկրաինան, Տաջիկստանից ու Վրաստանից ներկա են եղել միայն ԱՊՀ ռազմական համագործակցության համակարգման շտաբում այդ հանրապետությունների ներկայացուցիչները: Ադրբեջանն իր սպային էր ուղարկել լոկ դեսպանի կարգավիճակով: Բնական է, որ արդեն այս օրինակով կարելի է խոսել որոշ երկրների ԱՊՀ շրջանակներում ռազմական համագործակցությունը զարգացնելու գործնական մերժման մասին: Ընդսմին պարզ երեւում է այն խումբը, որն իր ազգային անվտանգությունը կապում է հենց ԱՊՀ ռազմական կառույցների հետ, այս առիթով նշում է Մոսկվայի «Նեզավիսիմայա գազետան»:

Նիստի մասնակիցների կրճատ կազմն անմիջապես կապված է Ուզբեկստանի ու Ադրբեջանի ներկայացուցիչների վերջին հայտարարությունների հետ ԱՊՀ կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիրը երկարացնելուց հրաժարվելու մասին: Սակայն մինչ այժմ ԱՊՀ աշխատանքային շրջաններում չի ստացվել որեւէ պաշտոնական փաստաթուղթ այդ երկրների կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրից դուրս գալու վերաբերյալ: Ճիշտ է, կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրին մասնակցելուց հրաժարվելը չի նշանակում ԱՊՀ այլ կառույցներից, այդ թվում ռազմական, մեկուսանալը: Այդուհանդերձ, Տաշքենդը, Թբիլիսին ու Բաքուն որոշակիորեն հանդես են բերել իրենց կենտրոնախույս նկրտումները:

Կայացած նիստի ժամանակ քննարկվել են ԱՊՀ զինված ուժերի փոխգործողության հարցերը: Մասնավորապես, հաստատվել է 1999 թ. միջոցառումների պլան, որը ներառում է ԱՊՀ բանակների կառավարման մարմինների հրամանատարական-շտաբային խաղը: Միջոցառման առաջին երկու փուլերը կանցկացվեն ԱՊՀ ռազմական համագործակցության համակարգման շտաբում, երրորդը կլինի գործնական խնդիրների մշակումը Աշուլուկ ռուսաստանյան հրաձգարանի տարածքում: Չի բացառվում, որ հակաօդային պաշտպանության (ՀՕՊ) միջոցների հետ համատեղ զորավարժություններին կմասնակցեն եւ այլ զորատեսակների ստորաբաժանումներ:

Բացի այդ, ԱՊՀ պաշտպանության նախարարների խորհրդի քննարկման համար նախապատրաստված են մի շարք փաստաթղթեր ՀՕՊ-ից բացի ԱՊՀ միացյալ այլ համակարգեր ստեղծելու մասին: Նախ եւ առաջ դա վերաբերում է տեղեկատվության միացյալ համակարգ ձեւավորելուն, տվյալների փոխանակումն ընդհանրացնելուն:

ԲԱՔՈՒ

Ժիրայր Լիպարիտյանը հանդիպել է Հեյդար Ալիեւին

ԲԱՔՈՒ, 15 ՄԱՐՏ, ՍՆԱՐՔ: Հայաստանի նախկին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախկին խորհրդական Ժիրայր Լիպարիտյանը, որն այս օրերին մասնավոր այցով Բաքվում էր գտնվում, շաբաթ երեկոյան հանդիպել է Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւին:

Տարածաշրջանի իրավիճակի եւ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության ուղիների մասին կարծիքներ փոխանակելու ընթացքում Ադրբեջանի ղեկավարը հայտարարել է. «Եթե մենք կարողանանք հանել կարգավորման գործընթացին խոչընդոտող արհեստական արգելքները, մենք կկարողանանք արդյունքների հասնել այդ ուղղությամբ»: Ալիեւը կրկնել է, որ Բաքուն կարգավորման արդյունք է տեսնում «Ղարաբաղի հայերին լայն ինքնավարության տրամադրումը Ադրբեջանի կազմում»: Հայաստանում եւ Ադրբեջանում պետք է գիտակցեն, որ այդ հիմնախնդրի լուծման հետաձգումը երկու կողմերին էլ շահավետ չէ, ասել է նա:

Իր կողմից Ժիրայր Լիպարիտյանը հաղորդել է, որ ներկայումս ինքը ամերիկյան Արեւելք-Արեւմուտք ինստիտուտի պրոֆեսոր է եւ աշխատում է ղարաբաղյան հակամարտության մասին գրքի վրա: «Ես ուզում եմ այնպիսի գիրք գրել, որում օբյեկտիվորեն կարտացոլվեն այդ հակամարտության կարգավորման բոլոր դիրքորոշումները, մոտեցումներն ու մեթոդոլոգիաները, ինչպես նաեւ տարբեր երկրների միջնորդությունը», ասել է Լիպարիտյանը: Այցը Բաքու, նրա խոսքերով, նպատակ ունի ավելի լավ հասկանալ իրավիճակը եւ լրացուցիչ տեղեկատվություն ստանալ ներկայիս իրավիճակի մասին:

Լիպարիտյանը ցավով նշել է, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի օգնական աշխատելու իր յոթ տարիների ընթացքում հակամարտությունը չկարգավորվեց: Անհրաժեշտ է ուժ գտնել եւ ընդհանուր քաղաքական լուծման հանգել: Պարզ է, այդ որոշումը պետք է հիմնվի փոխզիջումների վրա: «Ինձ համար պարզ է նաեւ այն, որ հայ ժողովուրդը չպետք է իր հարեւանների հետ մշտական թշնամության մեջ գտնվի», ասել է Լիպարիտյանը: Այդ առումով խաղաղ կարգավորումը ժողովուրդների բարիդրացիություն կապահովի, իսկ նրանց անկախությունը հնարավորություն կտա համագործակցել եւ ողբերգության կրկնություն թույլ չտալ, նշել է նա:

«Ես չեմ հավատում, որ հակամարտության մեջ ներքաշված ժողովուրդները շահագրգռված են դրա շարունակմամբ, եւ որ ժամանակը որեւէ մեկի օգտին է գործում: Անհրաժեշտ է այնպես անել, որ մեր երեխաները կարողանան նորմալ հարաբերություններ պահպանել եւ ապրել լավ պայմաններում», ասել է Լիպարիտյանը:

Համաձայնելով Լիպարիտյանի հետ, Հեյդար Ալիեւը նշել է. «Ես բազմիցս ասել եմ, որ Հայաստանը եւ Ադրբեջանը չեն ուզում մշտական թշնամության իրավիճակում ապրել: Եթե հակամարտությունը կարգավորվի, ապա հարաբերությունները կարող են նորմալանալ կարճ ժամանակում, եւ երկու պետությունները կկարողանան շատ արդյունավետ համագործակցել»:

Հանդիպմանը մասնակցում էր նաեւ Ադրբեջանի պետխորհրդական Վաֆա Գուլուզադեն:

PKK-ի ռազմական թեւը Թուրքիայի զբոսաշրջության բոլոր օբյեկտները հայտարարել է «ռազմական գոտի»

ԱՆԿԱՐԱ, 15 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Թուրքիայում օտարերկրյա զբոսաշրջիկների վրա այսուհետ անվտանգության երաշխիքներ չեն տարածվում»: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս նախազգուշացմամբ այսօր հանդես է եկել Թուրքիայում արգելված Քրդական աշխատավորական կուսակցությունը (ՔԱԿ): Ինչպես նշվում է ՔԱԿ-ի ռազմական թեւի հայտարարության մեջ, երկրի զբոսաշրջության բոլոր օբյեկտները հայտարարվում են «ռազմական գոտի»: Անվտանգության նպատակով, նշվում է ՔԱԿ-ի դիմումի մեջ, անհրաժեշտ է, որ օտարերկրյա պետություններն այս մասին նախազգուշացնեն իրենց քաղաքացիներին, իսկ զբոսաշրջության գործակալությունները դադարեցնեն ուղեւորությունների ձեւակերպումը: Հայտարարության մեջ նաեւ նշվում է, որ ՔԱԿ-ն իր վրայից հանում է հետեւանքների ողջ պատասխանատվությունն այն դեպքում, եթե այդ դիմումն անուշադրության մատնվի:

GlaxoWellcome Representative office

Hiring Announcement

POSITION-MEDICAL REPRESENTATIVE

QUALIFICATION

- Strong interpersonal and communication skill.
- Organization talent and commercial feeling.
- Very good knowledge of English.
- Computer literate (PC).
- Communicate well with other doctors.
- International trevel experience, working in experience is plus.
- Valid driver license and own car availability in good condition.

The candidate must have medical degree and minimum 5 year experience in the medical institutions.

HOW TO APPLY?

THE DEADLINE BOR THE SUBMISSION OF RESUME IS MARCH 23

SEND TO THE ATTENTION OF DR. KHACHATRYAN. COUNTRY MANAGER.

ADDRESS
GlaxoWellcome Armenia
7, Baghramyan Ave.,
Yerevan 375019 Armenia
Tel: +003742 569157
Fax: +003742 151415
E-mail: arthur@gw. arminco.com.

ARMENPRESS

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ՍՐԱՀ

Արմենպրեսը կուսակցություններին, կազմակերպություններին միջոցառումներ անցկացնելու համար առաջարկում է իր

ՀԱՄԱՊԻՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ՍՐԱՀԸ,

որը հանդերձված է մամուլի ասուլիսների, հանդիպումների, շնորհանդեսների եւ այլնի անցկացման համար: Կարող եք օգտվել հարմարավետ դահլիճից, համակարգիչներից եւ միջազգային հեռախոսից, ֆաքսից, էլեկտրոնային փոստից եւ բարից:

Հասցեն՝ Իսահակյան 28, 1-ին հարկ:
Հեռ.՝ 526702
Ֆաքս՝ (3742) 151738, (8852) 525789

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«Կարողիկե» ՍՊԸ-ն, հասցեն՝ Արմավիրի մարզ, գ. Դալարիկ, գրանցված 10.10.1994 թ., գրանցման թիվը՝ 5711000012, վկայականի թիվը՝ 01Ա003213: Պարտատերերի պահանջների ներկայացման ժամկետը սահմանված է թերթում հայտարարություն տալու օրվանից երկու ամիս: Բոլոր շահագրգիռ անձինք դիմեն լուծարային հանձնաժողովին՝ Արմավիրի մարզ, գ. Դալարիկ:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կորել է անհատ ձեռնարկատեր Կառլոս Արամի Վարդանյանի Խորհրդային շրջանի հարկային կոդի փաստաթուղթը:

16.03.99 թ.

16 մարտ

9.00 Հայլուր
9.20 Բարի լույս, Հայաստան
10.20 Հեռուստասերիալ «Մոխրոտը»
11.15 Հեքիաթների դաշտ
11.50 Բոհեմ
12.25 Հիք շքերթ
13.15 Միասին («Միր»)
17.00 Հայլուր
17.20 Մանկական սերիալ «Ուեյնի մանիֆեստը»
17.45 Տունտունիկ
18.00 Հեռուստասերիալ «Մոխրոտը»
19.00 Վիվալդի. «Տարվա եղանակները. գարուն»
19.10 Հեռուստալոտո
20.00 Հայլուր
20.30 1 լուր
20.50 Այսօր
21.15 Բումերանգ
21.35 Գ/Ֆ «Պատարագը»
23.00 Քեզանից է սկսվում հայրենիքը
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր

09.00 Տոմար
11.00 Գ/Ֆ «Աննան հազար օրով» (2-րդ մաս)
19.00 Մուլտեր
19.30 Սուրհանդակ
19.50 Ընտանեկան ֆիլմ. «Նապոլեոն»
21.15 Հրապարակ
21.30 Սուրհանդակ
22.00 Գ/Ֆ «Դասավարությունը եւ սխալը»
23.30 Սուրհանդակ
00.00 Անդորր
00.05 Մի անգամ
00.10 Խուժան ալիք
00.30 Ի դեպ
00.55 Գիշերային կինոսրահ. Նաստասյա Կինսկին «Ժամադրություն մեկ գիշերով» մելոդրամում
02.30 Սուրհանդակ

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Դաժան հրեշտակը»
11.30-15.45 Բիզնես TV
16.00 Նորություններ
16.15 Սերիալ «Տիեզերական ոստիկանություն»
16.45 Երջանիկ դիպված
17.30 Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Դաժան հրեշտակը»
19.00 Նորություններ
19.15 Գուշակիր մեղեդին
19.45 Այստեղ եւ հիմա
20.05 Թեմա
20.45 «Հավերժական կանչ» սերիալի նոր վարկածը
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.50 Գ/Ֆ «Երկու օվկիանոսների գաղտնիքը»
01.25 Թերեւս
01.40 Մոծ տիկնիկների թանգարանը

РТР

8.00-10.40 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.20 Բոլորի շուրթերին
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.40 TV CLUB
11.00 «Սանտա Բարբարա»
11.45 Երաժշտություն, երաժշտություն...
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.40 Լուրեր
12.30 Կ-2-ը ներկայացնում է
15.30 Գ/Ֆ «Սեր առաջին հայացքից»
17.00 Մուլտֆիլմ
17.30 Սերիալ «Առաջին համբույրներ»
18.30 Աշտարակ
19.00 Մուլտֆիլմեր
19.15 Հումորեսկա եւ առողջություն
19.20 Սերիալ «Դիմակայություն»
20.30 Կրկնակի դիմանկար
21.40 Սանրամասներ
21.55 «Անշլագը» ներկայացնում է
22.30 Կինոյի ժամ. Գ/Ֆ «Դասատարտ վածների միջավայր»
00.20 Ուրմաս Օտտը Դմիտրի Յակուշկինի հետ

«ՍՓՅՈՒՌ». ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ: Հեռախոսներ 569393, 581351

«Ազգ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. [illegible] 69149. Պատվեր 1013 Տպաքանակը 4000 Ստորագրված է տպագրության 15. 03. 1999 Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@